

**Elektronikus felügyelet, mint a végrehajtandó szabadságvesztés
letöltésének alternatív módja**

Tudományos Diákköri Dolgozat

Jelige: Fülöp

2013

Tartalomjegyzék

1. Köszönetnyilvánítás.....	3
2. A dolgozat tárgya és a témaválasztás.....	4
3. A személyi szabadsághoz való jog a szabadságelvonással és korlátozással járó szankciók vonatkozásában	5
4. A büntetés-végrehajtási intézeteket terhelő problémák	8
5. Alternatív szankciók versus közösségi szankciók	11
6. A házi őrizet.....	14
6.1. Házi őrizet, mint luxus börtön?	15
7. Az elektronikus felügyelet	17
7.1. Az elektronikus felügyelet Magyarországon	18
7.1.1. Az ügyeletes intézkedési protokoll	21
7.1.2. A közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjének a házi őrizet nyomon követő technikai eszközzel történő végrehajtására vonatkozó feladatai, kötelezettségei.....	25
7.1.3. A technikai eszköznek a terhelt házi őrizettel kapcsolatos kötelezettsége megszegésére vonatkozó jelzése alapján a tevékenység irányító utasítására a közterületi reagáló állományra vonatkozó általános előírások, valamint az ajánlott intézkedési protokoll	26
7.1.4. A Magyarországon használt, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz működési mechanizmusa	27
7.2. Az elektronikus felügyelet külföldi gyakorlata	30
7.2.1. Az elektronikus felügyelet Dániában.....	30
7.2.2. Az elektronikus felügyelet Új-Zélandon.....	33
7.2.3. Az elektronikus felügyelet Svédországban	35
7.2.4. Az elektronikus felügyelet további államok gyakorlatában	37
7.3. Az elektronikus felügyelet által biztosított előnyök	39
8. Az elektronikus felügyelet alap esete versus speciális esete.....	41
9. Összegzés	43
10. De Lege Ferenda.....	44
Felhasznált irodalom.....	45
Felhasznált jogszabályok és egyéb jogi dokumentumok.....	47
Mellékletek	48

1. Köszönetnyilvánítás

Tisztelettel szeretnék köszönetet mondani az Országos Rendőr-Főkapitányság munkatársainak, kiemelten **Nagy László Attila** rendőr alezredesnek, a Közrendvédelmi Főosztály Közterületi és Őrszolgálati Osztály kiemelt főreferensének, **Olár László** rendőr alezredesnek, a Gazdasági Főigazgatóság Informatikai Infrastruktúra Üzemeltetési Főosztály Központi Infrastruktúra Üzemeltetési Osztály beosztottjának, valamint **Dr. Kovács Róbert** rendőr századosnak, a Rendészeti Főigazgatóság Ügyeleti Osztály munkatársának.

Dolgozatom megírásához nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak, hiszen lehetőséget biztosítottak számomra, hogy a tanulmányom középpontjában álló témakört személyes találkozás keretében ismerhessem meg közelebbről, ezáltal járulván hozzá dolgozatom létrejöttéhez.

Szeretném megköszönni **Polányiné dr. Rácz Katalinnak**, a (-) Megyei Főügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Önálló Csoport Főügyészségi Csoportvezető ügyészének, aki készséges iránymutatást nyújtott számomra.

Köszönettel tartozom **Jette Lund-Abelsennek**, aki az elektronikus felügyelet dán, **Peter Johnston** pedig az új-zélandi szabályozás megismerésében nyújtott segítséget.

Nem utolsó sorban szeretnék köszönetet mondani (-) , a (-) Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi és Büntetésvégrehajtási Jogi Tanszék docensének, hogy vállalván a konzulensi feladatokat, segítséget nyújtott dolgozatom megírásában.

2. A dolgozat tárgya és a témaválasztás

TDK dolgozatom kutatási témájaként a napjainkban egyre inkább előtérbe kerülő alternatív szankciók körében a világszerte ismert és számos ország jogrendszerének szerves részeként működő **elektronikus felügyelet** (*electronic monitoring, EM*) bemutatására esett választásom. A hazai büntetés-végrehajtási intézeteket terhelő átlagtelítettségi problémákra tekintettel fontosnak tartom az elektronikus felügyelet, mint alternatív megoldás mindennapokban történő megvalósulásának ismertetését. A nyomon követő technikai eszköz sokszínű felhasználhatóságának köszönhetően segítséget nyújthat és lehetőséget kínál az elkövetett bűncselekmény jellegétől függően a jogerős bírói ítélet meghozatalát megelőzően az előzetes letartóztatás enyhébb formájának, a házi őrizet és lakhelyelhagyási tilalom ellenőrzésének egyszerűsítésében, valamint a jogerős bírói ítélet alapján a letöltendő szabadságvesztés végrehajtási helyszínének büntetés-végrehajtási intézeteken kívüli kiszélesítésében.

A dolgozat megírása vonatkozásában folytatott kutatás alapján tanulmányom alapvetően két téma vizsgálatát foglalja magában, melyek közül mélyrehatóbban az elektronikus felügyelet kerül bemutatásra. Ennek során ismertetem a fenti elnevezés bűnügyi tudományok körében megvalósítható alkalmazási területeit. A tanulmány a kérdéskör szemléltetéséhez szükséges mértékben, informatív jelleggel foglalkozik a hazai gyakorlatban is rendszeresen alkalmazott házi őrizet kényszerintézkedéssel. A dolgozat célja az elektronikus felügyelet Magyarországon történő gyakorlatának áttekintését adni, nem az említett jogintézmények párhuzamos síkon történő bemutatása, mindez véleményem szerint azonban elengedhetetlen a szoros, egymással jelentős átfedést mutató elméleti alapok okán.

A magyar szabályozás 2003 óta teszi lehetővé a házi őrizet vonatkozásában az elektronikus nyomon követő technikai eszköz alkalmazását,¹ azonban ennek gyakorlati megvalósulása tíz évvel később, 2013 májusában következett be. Tekintettel arra, hogy a kérdéskör vonatkozásában Magyarországon a technikai és anyagi feltételek hiánya okán - így a jogintézmény quasi „új” jellegére tekintettel - viszonylag rövid, néhány hónapos múltra tekint vissza, melynek köszönhetően kihívást jelentett számomra a kutatómunka a kérdéskör kapcsán. Kezdeti vizsgálataim arra vezettek, hogy a témában kevés tanulmány született, amelyek segítik az elméleti oldal mélyebb megismerését,

¹ 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet a házi őrizet végrehajtásáról 1. § (3)

valamint bemutatják a gyakorlati oldal megvalósulását. Emiatt azon szervekkel és hozzáértő személyekkel vettem fel a kapcsolatot, akik mindennapi munkájuk folytán szakértői a témakörnek.

A magyar gyakorlat kutatása során az Országos Rendőr-Főkapitányság munkatársai lehetőséget biztosítottak számomra, hogy személyesen ismerjem meg az elektronikus felügyelet mindennapokba ültetett alkalmazását. A korlátozott lehetőségek okán, a vizsgálat során azon államokkal próbáltam meg felvenni a kapcsolatot, ahol a jogrendszer szerves részét képezi az elektronikus felügyelet, ezáltal széleskörű tapasztalattal rendelkeznek ezen alternatív szankció vonatkozásában.

Meghatározó a témakör tekintetében, hogy elektronikus nyomon követő eszköz Magyarországon jelenleg az előzetes letartóztatást „kiváltó” *házi őrizet* és *lakhelyelhagyási tilalom* esetén alkalmazható, azonban számos ország jogrendszerében a jogerős bírói ítéleten alapuló letöltendő szabadságvesztés büntetés-végrehajtási intézeten kívüli végrehajtás alternatívájaként is szolgál. A tanulmány terjedelmi korlátaira tekintettel, valamint figyelembe véve, hogy a lakhelyelhagyási tilalom a házi őrizettel közel azonos szabályozással bír, valamint elrendelésére viszonylag ritkán kerül sor, így a lakhelyelhagyási tilalom részletszabályainak bemutatása nem képezi a dolgozat részét. Céлом mindezek alapján az elektronikus felügyelet hazai megvalósulásának ismertetése, vizsgálva a büntetés-végrehajtási szakaszban megvalósuló - *a hazai gyakorlatban a jövőben történő esetleges* - alkalmazás sajátosságait, külföldi kitekintéssel.

3. A személyi szabadsághoz való jog a szabadságelvonással és korlátozással járó szankciók vonatkozásában

A dolgozat középpontjában álló témakör komplexitására, ezáltal több jogterülettel összefüggésben álló jellegére tekintettel fontosnak találom a házi őrizet, valamint ennek részeként elrendelhető elektronikus felügyelet vonatkozásában releváns alapjogi kérdések ismertetését. A dolgozat középpontjában álló témakör jellegéből következően elsősorban a szabadsághoz való jog bűnügyi tudományok körében történő érvényesülése kerül bemutatásra.

A *személyi szabadsághoz való jog* az egyik legrégebben elismert alapjogok közé tartozik. A szabadság a személy olyan autonóm állapotaként ragadható meg, amelyben az egyén bármit megtehet, amit a jog nem tilalmaz.² Ebből következően az Alaptörvény is rögzíti a jogot a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz,³ mely kiemelkedő szerepet tölt be a bűnügyi tudományok körében. A gyakorlatban bizonyos jogok korlátozása más alkotmányos alapjog automatikus megsértését okozza, mely érvényesülése kiváltképp a jogerős bírói ítéleten alapuló letöltendő szabadságvesztés végrehajtása esetén valósul meg. Ebben az esetben az egymással ellentétes tartalmú elvek nem semmisítik meg egymást, hanem azok egymáshoz képest mérlegelendők. Az Alaptörvény fent rögzített megfogalmazása alapján – a kérdéskörből kifolyólag – szükséges a szabadsághoz való jog és a személyes biztonsághoz fűződő jog elkülönítése. Utóbbi rendszertanilag a szabadságvesztéssel nem érintett jogok közé sorolható, vagyis ezen jog változatlan formában megilleti a terheltet, hiszen sérelem esetén szabadon fordulhat a külvilághoz segítségért.⁴ Ezzel ellentétben a szabadságelvonással, illetve korlátozással járó szankciók esetén a szabadsághoz való jog a szabadságvesztéssel érintett jogok közé tartozik. A személyi szabadság alkotmányos alapjoga nem abszolút jog, tekintve, hogy törvény az Alaptörvény megengedő rendelkezése folytán korlátozhatja. A személyi szabadsághoz való jog korlátozásának azon intézkedések minősülnek, amelyek az egyént cselekvési és mozgásszabadságában egyidejűleg, meghatározott ideig bizonyos fokban gátolják.⁵ Véleményem szerint az Alaptörvény ezen rendelkezése a dolgozat témaköréhez kapcsolódóan, a bűnügyi tudományok körében akként is értelmezhető, hogy a terhelt vonatkozásában a szabadsághoz való jog, míg a társadalom számára a biztonsághoz való jog jelent kiemelt szerepet.

A személyes szabadsághoz való jog a büntetőeljárás minden szakaszában megilleti a terheltet, azonban törvényben meghatározott esetekben korlátozható. Kiemelendő, hogy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül szabadon kell bocsátani, vagy bíróság elé kell állítani, mely okán a bíróság köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokolással ellátott határozatban szabadlábba helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönten. Az

² dr. Chronowski Nóra: A szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való alapvető jog, J U R A - a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos lapja 2002. 2. szám (25.o.)

³ Magyarország Alaptörvénye IV.cikk (1)

⁴ Tóth Mariann: Reszocializációs szempontból jelentős alkotmányos jogok gyakorlása a börtönben, Glossa Iuridica – II. évfolyam 1. szám, (33.o.) Elérhető az interneten: http://www.glossaiuridica.hu/gi1101/alk/gi1101_alk_toth_mariann.pdf

⁵ dr. Chronowski Nóra i.m. (24.o.)

Alaptörvény garanciát fogalmaz meg az alaptalan vagy törvénysértő szabadságkorlátozás esetére, amikor kimondja, hogy a sérelmet szenvedő kárának megtérítésére jogosult.⁶ A szabadság korlátozásának lehetőségét az Emberi Jogok Európai Egyezménye is rögzíti (az ártatlanság vélelmének hangsúlyozásával), mely alapján a gyanúsított – indokolt esetben – személyes szabadságától is megfosztható. Ezen felfogással összhangban került megfogalmazásra 1998-ban, hogy az Alkotmány (jelenleg Alaptörvény) sérelme nélkül szerepel az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kényszergyógykezelés, és a lakhely elhagyási tilalom. Valamennyi ilyen intézkedés alkotmányos alapjogot korlátoz, természetesen megfelelő jogi, bírói biztosítékok mellett.”⁷ Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a személyes szabadsághoz való jog szoros összefüggésben áll az *ultima ratio* elvvel, mely érvényesülésének legfontosabb garanciális szabálya a bíróságok arra irányuló kötelezettsége, miszerint a letartóztatás feltételeinek fenntartása esetén kötelesek megvizsgálni, hogy adott esetben alkalmazható-e valamelyik helyettesítő intézmény a szabadságelvonás helyett.⁸ A személyi szabadság egyik megnyilvánulási formája a *szabad mozgás joga*, mely magában foglalja a közterületen való helyváltoztatás szabadságát, a lakóhely szabad megválasztását, valamint a migrációs jogokat.⁹ A dolgozat középpontjában álló kérdéskörhöz kapcsolódó jog alapján „mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához.”¹⁰ Mindez a büntetés-végrehajtási intézetben töltött szabadságvesztés esetén teljesen megszűnik, mely a szankció automatikus következményeként realizálódik. Ezzel szemben az elektronikus felügyelet során, igaz a hatóságok által korlátozott mértékben, de megilleti a terhelte. Az alkotmányos alapjogok érvényre juttatása kiemelkedő szerepet tölt be egy jogállamban élő társadalom számára, melyek közül a dolgozat vonatkozásában a szabadsághoz való jog bír meghatározó jelentőséggel.

⁶ Magyarország Alaptörvénye IV. cikk (4)

⁷ 3/1998. (II. 11.) AB határozat

⁸ Mohácsi Barbara: A szabadságelvonás határai, Helyettesítő intézmények és alternatív szankciók a magyar és a német jog összehasonlításának tükrében 2011, Budapest (7.o.) Elérhető az interneten: www.ajk.elte.hu/file/DI_Tezisek_Mohacsi_Barbara.pdf (m.i.: 2013. X. 10.)

⁹ Tóth Gábor Attila: A személyi szabadsághoz való jog az Alkotmányban, Fundamentum/2005.2. szám (6.o.)

¹⁰ Magyarország Alaptörvénye XXVII. cikk (1)

4. A büntetés-végrehajtási intézeteket terhelő problémák

Egy jogállamban élő társadalom részéről alapvető elvárás, hogy a bűncselekményt megvalósító bűnelkövetővel szemben büntetőjogi jogkövetkezményt alkalmazzanak.¹¹ Hatályos szankciórendszerünket formálisan hármas felosztás jellemzi, így a büntetések, (egy) mellékbüntetés és az intézkedések képezik a joghátrányok rendszerét, mely dualista szankciórendszer a büntetések és intézkedések együttes alkalmazását is lehetővé teszi.¹² A bűncselekmény következménye a büntetés, melynek „célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.”¹³ Szabadságvesztésnek tekinthető minden szabadságot korlátozó vagy elvonó szankció,¹⁴ melyet a jelenleg hatályos büntető törvénykönyv a legsúlyosabb büntetésként rögzít. Alkalmazása napjainkban egyre nő, hiszen az egyik a legáltalánosabb büntetési nemnek tekinthető, mely szükségességét visszatartó hatása teszi indokolttá.¹⁵ Végrehajtására büntetés-végrehajtási intézetekben kerül sor, melyek ezáltal komoly nehézség elé kerülnek tekintettel arra, hogy a nemzetközi jogszabályokat és ajánlásokat figyelembe véve működésük során olyan alapelvek érvényesülését kell biztosítani, amelyeknek az összes jogszabály értelmezésében és érvényesítésében alapul szolgálnak. Ennek megfelelően a büntetés-végrehajtási rendszerben olyan bánásmódot kell alkalmazni, melynek alapvető célja az elítéltek megjavítása és a társadalomba való beillesztésük elősegítése.¹⁶ A reintegráció érdekében a szabadságelvonással sújtott személyekre rótt korlátozásokat a szükséges legkisebb mértékűre kell szorítani és azoknak a kiszabásuk alapjául szolgáló törvényes célokkal arányosnak kell lenniük,¹⁷ valamint biztosítani kell, hogy a büntetés-végrehajtási intézeti élet a lehető legjobban igazodjon a szabadkörnyezetben való élet pozitív aspektusaihoz.¹⁸ A börtönártalom, - melyet a BTK miniszteri indokolása szerint - „a társadalomtól elszigeteltség, a bűnöző

¹¹ T/6958. számú törvényjavaslat Büntető Törvénykönyvről, Elérhető az interneten: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> (225.o.) (m.i.: 2013. X. 20.)

¹² Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I., A 2012. évi C. törvény alapján (hvg orac kiadó) (389.o.)

¹³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (79.§)

¹⁴ Dr. Hodossy Annamária: A szabadságvesztésről és annak alternatíváiról (2.o.) Elérhető az interneten:

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hodossy_annamaria_a_szabadsagvesztesrol_es_annak_alternativairol\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hodossy_annamaria_a_szabadsagvesztesrol_es_annak_alternativairol[jogi_forum].pdf) (m.i.: 2013. VIII. 29.)

¹⁵ T/6958. számú törvényjavaslat... i.m. (226.o.)

¹⁶ A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (III. rész, 10.cikk, 1.pont)

¹⁷ Európai Börtönszabályok, 2006 (I. rész, alapelvek, 3.szabály)

¹⁸ u.a. (I. rész, alapelvek, 5.szabály)

környezet, a családi kapcsolatok megszakadása, valamint a szabad társadalomba történő újbóli beilleszkedés nehézségei hoznak létre”,¹⁹ melyből következően minden egyes fogvatartást úgy kell kezelni, hogy megkönnyítse a szabadságuktól megfosztott személyeknek a szabad társadalomba történő visszatérését.²⁰

A felsorolt elvek komoly kihívás elé állítják a büntetés-végrehajtási intézeteket, tekintettel a fennálló befogadó képességükre és kapacitásukra, ezzel összefüggésben a nemzetközileg is szabályozott törvényes bánásmód megtartására. Ehhez kapcsolódóan kiemelt jelentőségű napjainkban a túlszűfolttság kérdése, amely az egyik legmeghatározóbb és legkritikusabb pontja a büntetés-végrehajtási intézeteket terhelő problémáknak. A magas börtönnépeség egyik indoka az elmúlt évek szigorodó büntetőpolitikájára vezethető vissza, hiszen számos bűncselekmény büntetési tételének felső határát emelték meg, bevezetésre került a közép mértékű büntetés kiszabás, valamint a három csapás elve.²¹

Az alternatív szankciók térnyerését megelőzően a túlszűfolttság kérdésére alapvetően a büntetés-végrehajtási intézetek bővítése és építése kínált megoldást, ezáltal közelítve az optimális szinthez az adott intézetekben lévő terheltek létszámát, ily módon biztosítván számukra az emberi mivoltuk megtartását a büntetési körülményekre tekintettel. A túlszűfolttság világszerte megoldásra váró problémát jelent a büntetés-végrehajtási intézetek számára, így az alternatív szankciók mellett az intézetek bővítése/építése is potenciális lehetőségként van jelen. Új intézet építését kitűző koncepció alapján kívánták a németországi átlagtelítettségi problémákat megoldani – 648 fő elhelyezésére alkalmas - a 2010-ben elkezdődött JVA Heidering büntetés-végrehajtási intézet építésével, amely 2013 tavaszán állt készen az első fogvatartottak fogadására.²² Az építés mellett a már meglévő intézetek bővítése nyújthat megoldást a túlszűfolttság kérdésében. Ezen koncepciót választotta a terueli büntetés-végrehajtási intézet, ahol 2014-ig a befogadó kapacitás duplájára emelkedését tűzték ki célul, melynek köszönhetően elegendő hely válik biztosítottá az elítéltek számára a zárkában, valamint további tér válik elérhetővé a munkavégzésre és a reintegráció számára.²³ Az 1. számú ként bemutatott diagram a hazai büntetés-végrehajtási intézetek 2008 és 2012

¹⁹ Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog általános rész (2007. Complex kiadó) (354.o.)

²⁰ Európai Börtönszabályok, 2006 (I. rész, alapelvek, 6. szabály)

²¹ Bereczki Brigitta: A fogvatartottak elhelyezési körülményei, a büntetés-végrehajtási intézetek telítettsége, Ügyészek Lapja, 2012. 5-6. szám (117.o.)

²² Király Klára: Hírek a börtönvilágból, Börtönügyi Szemle 2013/2. (89.o.)

²³ Király Klára: Hírek a börtönvilágból, Börtönügyi Szemle 2012/4 (105.o.)

közötti időszakában realizálódott átlagtelítettséget szemlélteti, amely alapján megállapítható, hogy az elmúlt évek során növekedés valósult meg a fogvatartotti telítettség tekintetében, mely 2012-ben elérte a 140%-os mutatót.

Fontosnak tartom megemlíteni a 2008-ban történt változásokat, hiszen ebben az évben két új büntetés-végrehajtási intézet építése valósult meg Magyarországon. A 2126/2004. számú kormányhatározattal kezdődött meg a börtönberuházások elindítása, mely eredményeként a 700 fő befogadására képes Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet 2007-es létesítését követően, 2008. január 14-én történt az első fogvatartottak betelepítése.²⁴ A Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet 800 fogvatartott elhelyezését tette lehetővé, mely átadására 2008. június 12-én került sor.²⁵ Az új büntetés-végrehajtási intézetek átadása nagymértékű javulást eredményezett a telítettségi mutatók tekintetében, azonban mindez nem nyújtott hosszútávon megoldást, mitöbb, az újonnan létesített 1500 férőhely ellenére is 10%-al emelkedett a telítettségi mutató a következő évben. Meghatározó arányt képeznek a büntetés-végrehajtási intézetekben elhelyezett terheltek között az *előzetesen letartóztatottak*. Számukra az intézeti keretek között történő elhelyezéshez ún. különös feltételek fennállása szükséges, kiváltképp (a teljesség igénye nélkül) mert szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenlétük másképp nem biztosítható,²⁶ vagy szabadlábon hagyásuk esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinnék, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követnének el.²⁷ A kérdéskör vonatkozásában fontosnak tartom kiemelni ezen számadatokat, hiszen kritikus pontként járulnak hozzá a túlsúlyfoltosság kérdéséhez, melyet a 2. számú mellékletként bemutatott diagram ismertet.

Mindezen körülmények nagymértékben hozzájárultak az átlagtelítettség magas számadataihoz, amely az elmúlt 5 évben tartósan meghaladja a 100% -ot, vagyis jóval több elítélt elhelyezésére van szükség, mint amennyit a hazai büntetés-végrehajtási intézetek kapacitása lehetővé tesz. Véleményem szerint ezen számadatok tükrében megkérdőjeleződik azon alapelvek érvényesülése, melyek előtérbe helyezik a törvényes bánásmód követelményét, ezáltal magában foglalja többek között a fogvatartottak hátrányos megkülönböztetésének tilalma mellett a fogvatartottak elhelyezésének

²⁴ Elérhető az interneten: <http://www.bvop.hu/?mid=48&cikkid=513> (m.i.:2013. X.10.)

²⁵ Elérhető az interneten: <http://www.bvop.hu/?mid=49&cikkid=537> (m.i.: 2013. X. 10.)

²⁶ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 129. § 2.bek. b.)

²⁷ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 129. § 2.bek. d.)

körülményeire, és a büntetés-végrehajtási intézetek telítettségére vonatkozó követelményeket.

A túlszűfolttság kérdésének rendezését az államok számos módon igyekeznek megoldani, melyek között említhető a fentiekén túl, például a rövidebb időtartalmú szabadságvesztések kiszabása, a Svájcban bevezetett „fél-fogság” intézménye vagy a börtönprivatizáció.²⁸ Ellenérvek természetesen valamennyi lehetőséggel szemben megfogalmazhatóak, hiszen meglátásom alapján egyik opció sem kínál minden szempontból ideális megoldást, azonban a fejezetben ismertetettek tükrében megkérdőjelezhetetlen az alternatív szankciók, vagyis azon büntetések térnyerése, melyek a szabadságvesztés végrehajtását a büntetés-végrehajtási intézeteken kívülre helyezik.

5. Alternatív szankciók versus közösségi szankciók

A szabadságelvonás és börtönbüntetés, mint *ultima ratio elv* érvényre jutása érdekében, összhangban a büntetés-végrehajtási intézeteket világszerte terhelő átlagtelítettségi kérdésekkel, előtérbe kerültek az ún. **alternatív** és **közösségi** szankciók. Ennek okán világszerte nő azon helyettesítő intézmények iránti igény, amelyek alkalmasak a fogvatartás esetleges „kiváltására” (nyilvánvalóan meghatározott kritériumok teljesülése esetén), így a büntetőeljárás szakaszaiban célravezető és előnyös a terheltek, a büntetés-végrehajtási intézetek, és nem utolsósorban a társadalom számára.

A büntetés-végrehajtás során kiemelt jelentőséggel bírnak a büntetéskiszabási megfontolások, hiszen „a büntetéskiszabás vezérlő elveinek összhangban kell lenniük a korszerű és humánus büntetőpolitikával, különösen a szabadságvesztés alkalmazásának csökkentését, a közösségre alapozott szankciók és intézkedések gyakoribb alkalmazását”²⁹ előtérbe helyezően.

Több tanulmány is azonos fogalomként kezeli az alternatív és közösségi szankciókat, lényegét tekintve azonban árnyalatnyi különbség van a két „intézmény” között. Ennek okán a kérdéskör vonatkozásában véleményem szerint fontos elkülöníteni egymástól az

²⁸ Rákóczi Dóra: A szabadságvesztés végrehajtása Magyarországon az európai szabályok tükrében, Belügyi Szemle, 2012/7-8 (100-103. o.)

²⁹ Európa Tanács Miniszteri Bizottság R (92) 17 számú Ajánlás a büntetéskiszabás egyöntetűségére* és Indokolás, Elérhető az interneten: [http://www.europatanacs.hu/pdf/CMRec\(92\)17.pdf](http://www.europatanacs.hu/pdf/CMRec(92)17.pdf) (m.i.: 2013. IX. 22.)

alternatív és közösségi szankciókat, attól függetlenül (vagy pontosan annak okán), hogy mutatkozik átfedés a meghatározások között. „A **közösségi szankciók** esetén a szabadságvesztés alternatívájaként kiszabott szankció végrehajtásában civil szervezetek, önkéntesek, egyházak vagy bármely más, tehát a büntető igazságszolgáltatástól független szereplők vesznek részt,³⁰ vagyis a szankció végrehajtásakor közösségi forrásokra épít. Az **alternatív szankciók** alapvetően a kisebb súlyú bűncselekmények esetén előtérbe kerülő, a szabadságvesztés alternatívájaként szolgáló szankciókat jelölik,³¹ melyek közé sorolható többek között az *EM*. A büntetőjogi reformmozgalom eredményeként több mint 100 éve jelent meg az alternatív szankciók eszméje (elsőként a fiatalkorúak vonatkozásában),³² melyek aktualitása napjainkban is kétségtelen, mitöbb, a technikai fejlődés olyan új módszerek kialakítását tette lehetővé, bővítve ezáltal ezen alternatív szankciók körét, melyek célja többek között a büntetés-végrehajtás „területi” kiszélesítése. Hazánkban mindez kiemelten az előzetes letartóztatás esetében mutatkozik meg, azonban számos állam jogrendszere lehetővé teszi a jogerős ítéletben foglalt letöltendő szabadságvesztés vonatkozásában történő alkalmazást. Ezen szankciók elnevezése a latin „*alternativa*” kifejezésen alapul, mely jelentése két lehetőség közül választást³³ takar. Mindez utal a bűnügyi tudományok körében alkalmazott, a bíróságokat megillető „választási lehetőségre”, mely közvetlenül a szabadságvesztés (a hazai gyakorlatban az előzetes letartóztatás) mintegy „kiváltását”, közvetetten pedig a börtönnépesség csökkentését célozza. Az ilyen jellegű, a közösségben végrehajtott és különböző szintű szabadságkorlátozással kombinált felügyelet biztosítja az elítéltek számára a társadalomba történő visszavezetést elősegítő, a reintegrációhoz szükséges támogatást, mely jóval célravezetőbb a büntetés-végrehajtási intézetekben letöltött szabadságvesztéshez képest, ami alapvetően a börtönártalom hiányából fakad. A Tokiói Szabályok kimondják, hogy rendelkezéseiket a minimális beavatkozás elvének alapulvételével kell alkalmazni, úgy, hogy a szabadságelvonással nem járó intézkedések alkalmazása az általános dekriminalizálás és a pönalizálás visszaszorítása felé kell, hogy elmozdulást jelentsen.³⁴

³⁰ Pallo József – Törőcsik Balázs: A magyar büntetés-végrehajtás szabályozási környezete az európai elvárások tükrében (2. rész) Börtönügyi Szemle 2011/3. (9.o.)

³¹ Pallo – Törőcsik i.m. (9.o.)

³² Kerecsi Klára: Kontroll vagy támogatás: Az alternatív szankciók dilemmája napjaink büntetőpolitikájában, Complex Kiadói Kft, Budapest, 2006. (207.o.)

³³ Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára. Elérhető az interneten: <http://meszotar.hu/> (m.i.: 2013. IX. 30.)

³⁴ A fiatalkorúak szabálysértési elzárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény rendelkezései fényében, A Magyar Helsinki Bizottság elemzése (5.o.)

Fontos kiemelni, hogy az alternatív szankció nem azonos az enyhébb büntetéssel, valamint az esetleges mentesüléssel. Mindennek megnyilvánulási formája, hogy a büntetési elem a szabadságkorlátozásban, munkavégzésben és a felügyelet különböző formáiban nyilvánul meg, melyek elengedhetetlen feltétele meghatározott kritériumok teljesülése, az ezzel összefüggésben történő mérlegelés pedig a bíróságok feladata.³⁵

Ezen alternatívák jelenthetik – az *EM* vonatkozásában - a szabadságelvonás intézeti keretek között történő konkrét „kiváltását”, illetve ezzel összefüggésben a szabadságvesztés káros hatásainak kiküszöbölését.³⁶ A szabadságvesztés „kiváltása” vonatkozásában szeretném újfent kiemelni, hogy ez nem a büntetés alóli mentesülést jelenti, hiszen a büntetés végrehajtására sor kerül, pusztán az előzetes letartóztatás vagy a letöltendő szabadságvesztés büntetés végrehajtása intézeten kívüli helyszínen történik. A szabadságelvonással nem járó szankciók és az alternatív szankciók közötti összefüggés a büntetés-végrehajtás tekintetében értelmezhető akként is, hogy „a szabadságelvonással nem járó szankciót nem intézményben hajtják végre.”³⁷

Az alternatív szankciók alábbiak szerint megfogalmazható értelmezése lehetséges, melyek közös céljaként állapítható meg a börtönnépesség csökkentése:

- „Az adott ügy bíróság elé vitelét megelőző olyan eljárás, amely célja, hogy az elkövető bírósági felelőségre vonását elkerüljék.
- A szabadságvesztés végrehajtása előtt vagy során alkalmazott olyan eljárási cselekmények, amelyek a szabadságvesztés negatív hatásainak megelőzésére vagy csökkentésére irányulnak.
- A bíróság által alkalmazott olyan szankciók, amelyek nem járnak szükségképpen szabadságelvonással.”³⁸

Az úgynevezett „*okos büntetések*” megjelenése az alternatív szankciók egy új generációját jelentette a 1990-es évek közepén, amikor a technikai fejlődés – ezen körülményre az elnevezés is utal – olyan szintre lépett, mely lehetővé tette a hatékonyabban szigorodó büntetőpolitikai elvárásokat. Ennek köszönhetően jelentek meg az elektronikus felügyeleti eszközökkel biztosított szabadságkorlátozási formák.³⁹

Elérhető az interneten: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Helsinki_Bizottsag_fiatalkoruk_elzarasa.pdf (m.i.: 2013. X. 10.)

³⁵ Kerezsi i.m. (216.o.)

³⁶ Kerezsi i.m. (207.o.)

³⁷ Kerezsi i.m.

³⁸ Dr. Hodosy i.m. (16.o.)

³⁹ Kerezsi i.m. (210.o.)

A terheltre felszerelhető nyomon követő technikai eszköz sokszínű felhasználási lehetősége okán alkalmazható az előzetes letartóztatás helyettesítésére szolgáló jogintézmények és a magyar jogrendszerben nem létező, a jogerős bírói ítéleten alapuló letöltendő szabadságvesztés büntetés-végrehajtási intézeten kívül történő végrehajtása során egyaránt. TDK dolgozatom kutatási témája az *EM* alkalmazási módozatainak ismertetése, mely alternatív szankcióként kiemelt szerepet tölt be napjaink modern büntető igazságszolgáltatásban.

6. A házi őrizet

Az elektronikus felügyelet bűnügyi tudományokban megjelenő alkalmazási köre alapvetően két területen különíthető el, melyek között számtalan közös kapcsolódási pont található, függetlenül attól, hogy a büntetőeljárás különböző szakaszaiban jelennek meg. Ennek megfelelően célszerű elhatárolni az egymással némi átfedést tükröző ún. alap- és speciális esetet. Az alapeset a jogerős bírói ítélet meghozatalát megelőzően elrendelt elektronikus felügyeletet takarja, mely kategóriába tartozik a hazai jogrendszer szerves részeként működő „klasszikus” **házi őrizet**, valamint a **lakhelyelhagyási tilalom**, mint kényszerintézkedések. A „klasszikus” házi őrizet (tekintettel a lakhelyelhagyási tilalommal azonos végrehajtási szabályokra, így azt is ideértve) tovább szűkíthető annak alapján, hogy milyen módon történik a terhelt felügyelete, melyek közül dolgozatom kiemelten az elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzési formát vizsgálja. Ezzel szemben, speciális esetként a büntetés-végrehajtási szakaszban elhelyezkedő azon *EM* említendő, amely a jogerős bírói ítéletben foglalt letöltendő szabadságvesztés végrehajtási helyszínének kiszélesítését szolgáló alternatív szankcióként említendő. A két eset közötti kapcsolódási pont a technikai eszköz azonos működési mechanizmusában található.

A dolgozat terjedelmi korlátaira tekintettel, valamint figyelembe véve, hogy a lakhelyelhagyási tilalom a házi őrizettel közel azonos szabályozással bír, valamint elrendelésére viszonylag ritkán kerül sor, így a továbbiakban a lakhelyelhagyási tilalom szabályozását nem ismertetem. A tanulmányban a házi őrizet és ennek elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő alkalmazási részletszabályainak bemutatása egymástól elkülönülten történik, majd egy rövid összehasonlításban dolgozom fel a két jogintézmény közötti hasonlóságok és különbségek legmeghatározóbb pontjait.

Igazodván a dolgozat középpontjában álló házi őrizet és *EM* témakörének magyar jogrendszerben történő megjelenéséhez, ennek megfelelő kronológiai rendszert felállítva elsőként a („klasszikus”) házi őrizet kerül elemzésre.

6.1. A házi őrizet, mint luxus börtön?

„A házi őrizet a terhelt mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozó”⁴⁰ kényszerintézkedés, amelyet az 1999. évi CX. törvény vezetett be,⁴¹ amikor az előzetes letartóztatás, valamint lakhelyelhagyási tilalom alternatívájaként rögzítették, hiszen a korlátozás szigorúsága alapján is ezen két kényszerintézkedés között foglal helyet.⁴²

A szabályozás elméleti alapja szerint „a házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el,”⁴³ mely lakás kijelölésekor a terhelt életvitelszerű tartózkodását veszi alapul.⁴⁴ Ezen kényszerintézkedés alkalmazása azon esetekben lehetséges, amikor a bírói mérlegelés alapján az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok az enyhébb korlátozással is biztosíthatóak, figyelembe véve azon nemzetközi dokumentumokat, melyek kiindulópontként szolgálnak a nemzeti szabályozás alkalmazása során. A törvény nem szabályozza részletesen a házi őrizetet, hanem visszautal az előzetes letartóztatással kapcsolatos rendelkezésekre, melyből megállapítható, hogy a két intézmény ugyanazon elméleti alapokon nyugszik, azonban gyakorlati megvalósulása ölt más formát.

A házi őrizet egyik meghatározó pontja, mely a kényszerintézkedés elnevezéséből is kiolvasható, az a terhelt őrzése, pontosabban annak ellenőrzése, hogy a bíróság által kijelölt területen (lakás és ahhoz tartozó bekerített helyen) tartózkodik-e. A felügyelet történhet járőr útján, eseti ellenőrzéssel, vagy ha a bíróság így rendelkezik, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel.⁴⁵ Mindez egyike azon pontoknak,

⁴⁰ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 138. § (1)

⁴¹ Kovács Zsuzsa Gyöngyvér, Az előzetes letartóztatás helyettesítésére szolgáló jogintézmények, Debreceni Jogi Műhely, 3/2008, V. évfolyam 3. szám (4.o.)

⁴² dr. Farkas Ákos - dr. Róth Erika, A büntetőeljárás, Complex kiadó, 2012. (195.o.)

⁴³ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 138. § (1)

⁴⁴ 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet a házi őrizet végrehajtásáról, 1.§ (1)

⁴⁵ u.a., 3. § (1)

melyekkel szemben számos kritika és bírálat fogalmazódott meg a gyakorlati alkalmazása során, hiszen a fent említett ellenőrzési módok nem jelentik minden esetben – leszámítva a nyomon követő technikai eszköz alkalmazását – a kétségtelen megbizonyosodás lehetőségét arról, hogy a terhelt valóban betartja a házi őrizet szabályait, és kizárólag az előre rögzített célok érdekében hagyja el a számára kijelölt területet, vagy az engedélyezett területen belül mozog. Véleményem szerint mindez megkérdőjelezi ezen kényszerintézkedés célravezető és hasznos mivoltát, tekintettel azon időszakokra, melyek kiesnek a rendőrség „látóköréből” az ellenőrzés időszakos és esetenként kiszámítható volta miatt. Mindössze a terhelt belátásán és lelkiismeretén múlik, hogy nem pusztán az ellenőrzés időszakában tartja be a bíróság által előírtakat, mely az állandó megfigyelés hiánya okán ellenőrizhetetlenné válik. Ennek okán jogosan merül fel kétely a házi őrizet célszerű voltával kapcsolatban, hiszen miért lenne értelme az alkalmazásának abban az esetben, ha a szabályai könnyen „kijátszhatóak”? Ezen ponthoz társítva más kérdést vet a fel a pénzügyi ráfordítások szükséges volta, hiszen jelentős anyagi kiadást jelent a házi őrizet állandó rendőr általi ellenőrzése.

A házi őrizet végrehajtó szerve az a rendőrkapitányság, amelynek az illetékességi területén a terhelt házi őrizet céljára kijelölt lakása található.⁴⁶ A rendőrség a terheltnek a házi őrizettel kapcsolatos kötelezettségeit a szükséges mértéken túli törvényes ok nélküli zavarás nélkül köteles ellenőrizni. Ennek megfelelően vizsgálja, hogy „a terhelt a kijelölt lakáson tartózkodik-e, a kijelölt lakást a bíróság határozatában megjelölt célból, az ott írt időben és távolságra hagyta-e el, a lakóhelyét, illetőleg a tartózkodási helyét nem változtatta-e meg, valamint a mozgását nyomon követő technikai eszközt nem távolította-e el, vagy nem tette-e működésképtelenné, illetőleg, hogy azon más, a rendeltetésszerű működést befolyásoló változtatást nem végzett-e.”⁴⁷ A házi őrizet vonatkozásában a nyomkövetővel történő ellenőrzés alkalmazásához a korábbi szabályozás értelmében terhelt hozzájárulására is szükség volt, a jelenlegi szabályozás alapján azonban nincs szükség a terhelt hozzájárulására, amennyiben a házi őrizetet a bíróság a terhelt előzetes letartóztatásának megszűnését követően rendelte el.⁴⁸ A házi őrizet szabályainak megszegése esetén vagy ha a terhelt idézésre az eljárási cselekményeken nem jelenik meg, magát előzetesen nem menti ki vagy utólag nem igazolja, őrizetbe vehető, és az előzetes letartóztatás elrendelése is lehetségessé válhat.

⁴⁶ 6/2008. (OT 5.) ORFK utasítás: A házi őrizettel kapcsolatban a Rendőrségre háruló feladatok végrehajtására I. Általános rendelkezések 3.pont/a. bekezdés

⁴⁷ 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet: a házi őrizet végrehajtásáról 4. § (1)

⁴⁸ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 138. § (4)

Kisebbségi súlyú jogsértés esetére biztosítja a törvény a rendbíróság alkalmazását. Tekintve, hogy „a bíróság rendelkezhet úgy, hogy a házi őrizet előírásainak megtartását a rendőrség - a terhelt hozzájárulásával - a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze,”⁴⁹ mindez hozzájárul a modern büntető igazságszolgáltatás kiszélesítéséhez.

A házi őrizethez gyakran társítják a „*luxus börtön*” kifejezést, tekintettel arra, hogy a terheltek, szemben az előzetesen letartóztatottakkal, az általuk megszokott és jóval kényelmesebb, a büntetés-végrehajtási intézetekhez - adott esetben „gyűjtőkhöz” - képest kétségtelenül luxus körülmények között „várják” a jogerős bírói ítéletet, távol a külvilágtól elzárt, depresszív és szabályokkal teli intézettől.

TDK dolgozatom a továbbiakban a magyar joggyakorlatban újonnan megjelenő ellenőrzési forma, az elektronikus felügyelet bemutatásával foglalkozik, mely szabályozás alapján az előzetes letartóztatás büntetés-végrehajtási intézeten kívüli végrehajtását célozza.

7. Az elektronikus felügyelet

A dolgozat első részében kifejtett, a büntetés-végrehajtási intézeteket világszerte terhelő túlszűfoltási problémák okán szükségesnek látszott olyan, természetesen a büntető anyagi jogi és büntetés-végrehajtási jogi alapelvekkel és a végrehajtandó szabadságvesztéssel elérni kívánt célokkal összhangban álló megoldás, amely segítséget nyújt a börtönnépesség csökkentésében, ugyanakkor az elkövetett bűncselekményhez mérten, annak következményeként meghatározott joghátrányt jelent. Alapvetően három ilyen lehetőség valószínűsíthető, mégpedig a meglévő büntetés-végrehajtási intézetek bővítésével, esetlegesen új intézetek építésével hozható létre több hely az elítéltek számára, vagy olyan szankciók konstruálásával, melyek tulajdonképpen a végrehajtás helyszínét a már meglévő intézeteken kívülre helyezik, felhasználva és összhangba állítva a büntetést az adott pillanatban elérhető legmagasabb szintű technikai és műszaki konstrukciókkal. A fent említett megoldások közüli választás során alapvető szempont a költséghatékonyság, praktikusság, valamint a hosszú távon kifizetődő büntetőpolitikai célok mellett a kellő visszatartó erő figyelembe vétele. Az alternatív szankciók alkalmazása nem férőhelyek kialakítására, (tehát nincs szükség új intézetek

⁴⁹ Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 138. § (4)

létrehozására), hanem a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak létszámának csökkentésére irányul a terheltek intézetekből történő kiemelésével.

Az elektronikus ellenőrzés bűnügyi tudományok körében történő alkalmazásának alapgondolata abban ragadható meg, hogy a terhelt mozgási szabadságát korlátozzák, állandó felügyelet alatt tartják, ám korántsem olyan mértékben és formában, mint ahogyan a társadalomtól elszigetelt büntetés-végrehajtási intézetekben az előzetesen letartóztatottak és jogerős ítélet alapján letöltendő szabadságvesztésre ítélték esetében. Az *EM* eredetileg a büntetés-végrehajtás alternatív szankcióját célozta, azonban az elektronikus bilincs sokszínű felhasználhatóságának köszönhetően a fenti cél mellett a büntetőeljárás letartóztatások kiváltására is alkalmazható.⁵⁰ Az ellenőrzés működésének elmélete szerint egy nyitott rendszerben bármely pillanatban bármely elem pontos helyzete megadható,⁵¹ melynek célja jelen esetben (elsősorban és nem kizárólagosan) az előzetes letartóztatások számának csökkentésével mentesíteni a büntetés-végrehajtási intézeteket. A házi őrizet elektronikus ellenőrzésének gondolata már az 1960-as években felmerült az Amerikai Egyesült Államokban, mely eredményeként 1988-ban 33 szövetségi államban létezett a jogilag szabályozott elektronikus házi őrizet program.⁵² Gilles Deleuze már 1990-ben kifejtette, hogy az addigi fegyelmi társadalmat az ellenőrzés társadalma váltja fel, valamint a börtönrendszerek azzal kísérleteznek, hogy olyan alternatív büntetőformákat találjanak ki az elektronikus gallér bevezetésével, ezáltal a nap meghatározott óráiban házhoz köti az elítéltet,⁵³ mely gondolat előre vetítette az elektronikus felügyelet napjainkban működő konstrukcióját.

7.1. Az elektronikus felügyelet Magyarországon

Az elektronikus felügyelet Magyarországon történő alkalmazására már évekkel korábban felmerült az igény - igazodván ezáltal a nemzetközi gyakorlathoz - mitöbb, a magyar szabályozás 2003 óta teszi lehetővé a klasszikus házi őrizet vonatkozásában az elektronikus bilincs alkalmazását, amely az előzetes letartóztatás helyett kiszabható

⁵⁰ Mohácsi i.m. (9.o.)

⁵¹ Gilles Deleuze: Utóirat az ellenőrzés társadalmához, (4.o.)Elérhető az interneten: <http://mek.oszk.hu/00100/00140/html/01.htm>(m.i.: 2013. IX. 12.)

⁵² Dr. Herke Csongor: Gondolatok a házi őrizet magyarországi bevezetése előtt, Magyar Jog 1998/8. szám (470.o.)

⁵³ Gilles i.m. (1.o.)

„házi őrizet” betartatása ellenőrzésének egyszerűsítését célozza. Ennek ellenére 2013-ig a gyakorlati megvalósításra sem az anyagi, sem a technikai feltételek nem voltak adottak. 2013. május első felében, kezdetben kizárólag Budapest területén, mintegy próbaverzióként került bevezetésre az elektronikus felügyelet, mely rövid tesztelési periódust követően 2013. május 15-től a technikai eszközöket megyei szintre is kiterjesztették, kellő időt és képzést biztosítván az informatikusoknak és az ellenőrzésért felelős személyeknek (az ügyeleteseknek) annak érdekében, hogy felkészülhessenek a használatra, ezáltal akadálymentesen felügyelni és működtetni tudják a rendszert.

Fontosnak tartom azon kérdés rendezését, amely az *EM* alkalmazási körét pontosítja. Az elektronikus nyomkövető eszköz ugyanazon működési elv alapján lehetővé teszi, hogy a jogerős bírói ítélet meghozatala előtt – tulajdonképpen az előzetes letartóztatás quasi alternatívájaként –, valamint a már jogerős bírói ítélet meghozatalát követően (végrehajtandó szabadságvesztés esetén), hogy a terhelt szabadságkorlátozását a büntetés-végrehajtási intézeten kívül hajtsák végre. A nyomkövető technikai eszköz működési elve tehát minden esetben azonos, lényegében az alkalmazás és végrehajthatóság alapja, tulajdonképpeni forrása különbözik. Az elektronikus nyomkövető eszközzel történő ellenőrzés Magyarországon jelenleg a jogerős bírói ítélet meghozatalát megelőzően, voltaképpen az előzetes letartóztatás helyettesítése céljából rendelhető el. „A nyomon követő technikai eszköz olyan, a házi őrizetben lévő terhelt hozzájárulásával alkalmazott - valamely végtagjához rögzíthető - elektromágneses hullámokat kibocsátó eszköz, amely vezeték nélküli összeköttetésben áll a rendőrségen működtetett, a terhelt helyzetének meghatározására alkalmas berendezéssel, és amely roncsolás nélkül kizárólag a rendőrség által távolítható el.”⁵⁴ A házi őrizetbe került terhelteket ez idáig kétféleképpen őrizték, mégpedig a rendőrök vagy folyamatosan figyelték, tehát állandó felügyelet alatt tartották a gyanúsítottakat, vagy bizonyos időközönként visszatérve ellenőrizték, hogy a számukra kijelölt területen tartózkodnak-e. A nyomkövető eszköz alkalmazásának előnye, hogy „kiváltja” a rendőrök munkáját, mely következtében növelhető az állampolgárok valós biztonsága és biztonságérzete, hiszen a rendőrök nagyobb mértékben tudnak részt vállalni közterületen a közbiztonság őrzése érdekében.

A technikai eszköz alkalmazása a terhelt hozzájárulásával rendelhető el, amelyet a büntetőeljárás során az ügyész, a bíró, a védő, illetve nyomozati szakban a nyomozó

⁵⁴ 6/2008. (OT 5.) ORFK utasítás: A házi őrizettel kapcsolatban a Rendőrségre háruló feladatok végrehajtására I. Általános rendelkezések 3.pont/c. bekezdés

hatóság is beszerezhet. Célszerűségi okokat figyelembe véve már a nyomozati szakban megtörténik a hozzájárulás megadása a terhelt részéről,⁵⁵ mely nyilvánvalóan saját érdekét szolgálja. Bírósági megkeresés alapján a házi őrizet helyéül kijelölendő lakás szerint illetékes rendőrkapitányság környezettanulmány keretében felméri, hogy a technikai eszköz alkalmazásához szükséges kritériumok a kijelölendő lakás esetében fennállnak-e. Következésképpen vizsgálja, hogy adott esetben, adott körülményeket figyelembe véve az *EM* elrendelésének feltételei adottak-e. Ennek során szükséges a műszaki szakterület, a bűnügyi és a rendészeti szempontból releváns kérdések vizsgálata, hiszen ezek pozitív eredményei szolgálnak alapul az *EM* elrendeléséhez. Az *EM* engedélyezhetősége okán a műszaki szakterület megvizsgálja, hogy a technikai eszköz alkalmazásának informatikai, hálózati és műszaki feltételei adottak-e a terhelt részére kijelölt házi őrizet helyén. A rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem a létesítmény őrzésbiztonsági megítélését, a környezet végrehajtásra gyakorolt hatását, a házi őrizet helyének körzeteíráshoz és a járőrútirányokhoz való viszonyát, míg a bűnügyi feladatokat ellátó szervezeti elem a technikai eszköz bűnügyi alkalmazhatósága tekintetében vizsgálja a házi őrizet helyén a terhelt vonatkozásában a szociális makro- és mikrokörnyezetét, valamint a környék bűnügyi fertőzöttségét.⁵⁶ Ezen környezettanulmányok és szakvélemények alapján javaslat készül az eljáró bíróságnak, amelyben rögzítik a technikai eszköz alkalmazásához szükséges feltételek meglététét, esetleg azok hiányára vonatkozó megállapításokat. Amennyiben rendőrség által lefolytatott vizsgálatok alapján a házi őrizetre kijelölendő lakásban a technikai eszköz alkalmazásának feltételei nem állnak fenn, úgy a bíróság által nem rendelhető el a házi őrizet ellenőrzésének ezen formája.⁵⁷

Természetesen lehetőség van arra, hogy a terhelt a házi őrizetre kijelölt lakóhelyét, illetőleg tartózkodási helyét megváltoztassa, melyhez a házi őrizetet elrendelő határozat módosítása szükséges. Amennyiben a házi őrizet ellenőrzése a terhelt mozgását nyomon követő eszközzel történik, úgy a bíróság a házi őrizetet elrendelő határozat módosítása előtt megkeresi a házi őrizet ellenőrzését végző rendőrkapitányságot annak érdekében, hogy a technikai eszköz alkalmazásához szükséges fent említett környezettanulmányt az új lakó/tartózkodási hely vonatkozásában is elvégezzék. Előfordulhat, hogy a technikai

⁵⁵ ORFK dokumentum: A terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása a rendőri gyakorlatban (2.o.)

⁵⁶ ORFK dokumentum: A terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása a rendőri gyakorlatban (3.o.)

⁵⁷ u.a. (3.o.)

eszköz alkalmazásához szükséges feltételek nem állnak fenn, ekkor az alábbi döntési lehetőségek állnak fenn a bíróság számára: megtagadhatja a megváltoztatás engedélyezését, vagy engedélyezi, amely esetben azonban a házi őrizet technikai eszközzel való ellenőrzése megszüntetésre kerül az eredetileg kijelölt helyre vonatkozóan.⁵⁸ Amennyiben a terhelt lakóhelye, illetőleg tartózkodási helye - a bíróság engedélyével - megváltozik, a bíróság erről értesíti a házi őrizettel kapcsolatos feladatokat addig végző rendőrkapitányságot, valamint az új lakóhely (tartózkodási hely) szerinti rendőrkapitányságot.

A technikai eszköz alkalmazásának alapját a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 138. § (4) bekezdése, a házi őrizet végrehajtásáról szóló 6/2003. IM-BM együttes rendelet, valamint a házi őrizettel kapcsolatban a rendőrségre háruló feladatok végrehajtásáról szóló 6/2008. (OT 5.) ORFK utasítás⁵⁹ képi, mely jogszabályoknak történő megfelelés alapvető kritériuma a házi őrizet elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzésének.

A rendszer 3 hierarchiaszint „összekapcsolásán” és szoros együttműködésén alapul, mely az ügynökség, a felügyelő és a terhelt szintjére bontható. Az intézmény jellegéből adódóan elsősorban az ügyeletet és a közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjét – az *EM* vonatkozásában - megillető jogosultságok és terhelő kötelezettségek kerültek megfogalmazásra intézkedési szabályok, úgynevezett „*protokollok*” keretében.

7.1.1. Az ügyeleti intézkedési protokoll

Az ügyeleti feladata a nyomon követő technikai eszközzel felügyelt terheltek mozgásának ellenőrzése, mégpedig oly módon, hogy kizárólag a rendőri beavatkozást igénylő rendszerüzenetekre reagálnak, tulajdonképpen ők felügyelik a „*3M™ Web Elkövető kezelő szoftvert*”, mely során munkájuk könnyítését célozza, hogy a szoftver által generált, rendőri intézkedést igénylő rendszerüzenetek a teljes ügyeleti állomány monitorán felugró ablakként jelennek meg, melyek figyelemfelkeltő hangjelzéssel is kiegészülnek. A rendszerüzenetek kialakítása során figyelemmel voltak a hatályos jogi szabályozásra, amely lehetővé teszi rendőri intézkedés alkalmazását, következésképpen

⁵⁸ 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet: a házi őrizet végrehajtásáról 6. § (2). bek. a-b. pont

⁵⁹ ORFK dokumentum: A terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása a rendőri gyakorlatban (1.o.)

a szolgálatot teljesítő ügyeletesi állománynak közrendvédelmi járőr helyszínre irányításával kell reagálnia.⁶⁰

Az intézkedési protokoll meghatározza az adott jelzésnek megfelelő intézkedési kötelezettséget. Tulajdonképpen minden kód egy, a nyomkövető eszközzel kapcsolatos jelzést fejez ki (meghatározott színnel párosítva), melyek az alábbiak szerint rendszerezhetők:

Ezen jelzések az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- eszköz elleni szabotázs esetei,
- földrajzi zónák vészjelzései,
- más szervezeti elemeknél megjelenő üzenetek.⁶¹

Eszköz elleni szabotázs esetei:

- P55 – Nyomkövető tartó nyitva – ajánlott rendszerüzenet:
„Megrongálódott a nyomkövető egység, azonnal intézkedjen!”,
- P59 - Nyomkövető szíj rongálása – ajánlott rendszerüzenet:
„Megrongálódott a nyomkövető szíj, azonnal intézkedjen!”
- P79 - Otthoni egység rongálása – ajánlott rendszerüzenet:
„Megrongálódott az otthoni egység, azonnal intézkedjen!”
- Amennyiben nincs GPS jel, úgy rongálás valószínűsíthető, így az ajánlott rendszerüzenet: *„Az Eszközzrongálás valószínűsíthető, azonnal intézkedjen!”*⁶²

Ezen esetekben az általános intézkedési protokollnak megfelelően szükséges az utolsó GPS koordináta alapján közrendvédelmi járőr helyszínre irányítása, mely során kiemelt jelentőségű:

- „részletes felvilágosítás adása a küldött járőrnek a házi őrizet pontos címével, terhelt nevével, fényképével, személyes adataival, bűnügyi nyilvántartásban szereplő adataival, valamint a bírósági határozat adataival kapcsolatban;

⁶⁰ ORFK dokumentum: ügyeletes intézkedési protokoll (1.o.)

⁶¹ ORFK dokumentum: ügyeletes intézkedési protokoll (1.o.)

⁶² u.a. (2.o.)

- a járőr visszajelzését követően, amennyiben szükséges személy- és/vagy tárgykörözés elrendelése;
- együttműködő hatóságok, társszervek értesítése, bevonása;
- szükség esetén rendőri erők átcsoportosítása, további erők helyszínre irányítása;
- a házi őrizet helyül kijelölt lakásban elhelyezett elektronikus eszköznek a házi őrizetet végrehajtó szervhez történő eljuttatása;
- előírt dokumentáció vezetése;
- a Rendőrség ügyeleti szolgálata és a közreműködésével teljesítendő jelentési és tájékoztatási kötelezettség rendjéről szóló mindenkor hatályos ORFK utasítás szerinti jelentési kötelezettség teljesítése.”⁶³

A „**Földrajzi zónák vészjelzései**” kiemelkedő szerepét fontosnak tartom hangsúlyozni, tekintettel az intézmény céljára, miként az *EM* lényege szerint a terhelt számára kijelölt földrajzi területet nem hagyhatja el. A meghatározott zóna vonatkozhat egy viszonylag szűk körre, mint például a lakás és ahhoz tartozó bekerített helyre, azonban ettől jóval tágabb földrajzi övezet is kijelölhető számára. A megállapított szektor kiterjedhet meghatározott utcákra, de akár városok, esetleg megyéket is magában foglalhat a nem szűkebb értelemben vett házi őrizet esetében. Olyan területek, úgynevezett „*tiltott zónák*” kijelölése is lehetséges, ahol a terhelt tartózkodása nem megengedett. Ennek kapcsán különbség tehető – a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz széleskörű felhasználhatósága okán - a házi őrizet és lakhelyelhagyási tilalom, valamint a letöltendő szabadságvesztés megszegésével kapcsolatos üzenetek között. Az alábbi jelzések esetén a szükséges intézkedés telefonos kapcsolatfelvételt jelent, melynek célja a terhelt figyelmének rövid úton történő felhívása a nem megengedett magatartás befejezésére. Ennek célravezető volta hiányában a korábban ismertetett általános intézkedési protokoll lép életbe.

A házi őrizettel kapcsolatos jelzések:

- „*A terhelt a házi őrizetre kijelölt lakást, házat elhagyta, azonnal intézkedjen!*”

⁶³ ORFK dokumentum: ügyeleti intézkedési protokoll (1.o.)

- „A terhelt a kijelölt lakást nem a bírósági határozatban megjelölt célból, az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyta el, azonnal intézkedjen!”⁶⁴

A lakhelyelhagyási tilalom megszegésével kapcsolatos üzenet:

- „A lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt álló a meghatározott területet, körzetet engedély nélkül elhagyta, azonnal intézkedjen!”⁶⁵

A más szervezeti elemeknél megjelenő üzenetek sajátossága, hogy nem igényelnek azonnali rendőri intézkedést, amely a felhívás jellegéből adódik, hiszen ezek alapvetően olyan rendszerüzenetek, melyek műszaki vagy informatikai észrevételeket jelölnek.

Akku állapotával kapcsolatos rendszerüzenetek:

- P57 – „Nyomon követő akku alacsony.”⁶⁶

Ehhez kapcsolódóan szükséges megemlíteni, hogy a terhelt kötelessége a nyomkövető egység működőképes állapotáról történő gondoskodás, (ezzel összefüggésben a tisztán tartása) mely értelmében folyamatosan ellenőriznie kell, hogy az akku ne merüljön le, aminek az érdekében naponta legalább két órán át töltenie szükséges. Tekintve, hogy a nyomon követő technikai eszköz műszakilag olyan, mint egy fejlett mobiltelefon, így ahhoz hasonló, sőt azzal megegyező módon kell tölteni, melyet célszerű az éjszakai órákban, alvás közben elvégezni. Az eszköz töltés közbeni viselés könnyítése okán nem a mobiltelefonoknál megszokott töltő adapterrel tölthető, hanem mágneses kapcsolódást alakítottak ki, így fizikailag sem okoz kényelmetlenséget a művelet. Amennyiben jelzés alapján megállapítható, hogy a nyomkövető töltési állapota alacsony, úgy kötelező felhívni a terheltet, hogy csatlakoztassa a nyomon követő egységet a töltőhöz és szükséges megfigyeltetni vele, hogy a nyomon követő egység vibrál-e, amikor csatlakoztatja, vagyis érzékelte-e a töltést. Amennyiben nem, úgy más aljzathoz való csatlakozást kell előírni számára. Abban az esetben, ha a hiba a

⁶⁴ u.a. (2.o.)

⁶⁵ ORFK dokumentum: ügyeletes intézkedési protokoll (3.o.)

⁶⁶ u.a. (3.o.)

töltés ellenére továbbra is fennáll, akkor a nyomkövető egység cseréje válik szükségessé.⁶⁷

· P58 – „*Akku töltés*”

Ezen esetekben kötelező intézkedni a járőrnek a terheltnek házi őrizet helyéül kijelölt lakásba irányításáról a biztosítási feladatok ellátása érdekében. Amennyiben a fenti esetekben a kapcsolatfelvétel a terhelt hibájából nem lehetséges, vagy a terhelt a kapcsolatfelvételt követően sem tartja be az utasításokat vagy előírásokat, az informatikus jelzése alapján az általános intézkedési protokoll lép hatályba.⁶⁸

7.1.2. A közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjének a házi őrizet nyomon követő technikai eszközzel történő végrehajtására vonatkozó feladatai, kötelezettségei

Mint korábban említettem a házi őrizet technikai eszközzel történő végrehajtása során – igaz nem a közvetlen ellenőrzésben - de szükséges a rendőri közreműködés, amely során kiemelt felelősség terheli a közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjét. Ezen személynek kiemelt szerepe van az EM engedélyezhetőségének alapjául szolgáló környezettanulmány vizsgálatában. Gondoskodik többek között az elektronikus eszköz felszerelésének, telepítésének rendőri biztosításához járőr állomány közreműködéséről, valamint a technikai eszköz meghibásodása esetén feladata a házi őrizet szabályai betartásának ellenőrzéséhez rendkívüli ór vezénylesének lehetőségének biztosítása.⁶⁹ A technikai eszközzel történő végrehajtás akadályoztatása esetén a folyamatos rendőri jelenléttel történő ellenőrzésre vonatkozó feladatok meghatározása mellett köteles tájékoztatni a házi őrizet helye szerinti rendőrkapitányság bünyügyi szervét a beosztottai által tapasztalt házi őrizet szabályinak megszegéséről. Az EM jellegéből adódóan a terhelt szökésének, valamint újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása érdekében a bünyügyi és az ügyeleti szolgálati ágakkal történő együttműködése elengedhetetlen. Köteles fentiekén kívül a járőrökre, őrekre, körzeti megbízottakra vonatkozó magatartási és

⁶⁷ u.a. (3.o.)

⁶⁸ ORFK dokumentum: ügyeleti intézkedési protokoll (3.o.)

⁶⁹ ORFK dokumentum: A közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjének a házi őrizet nyomon követő technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) történő végrehajtására vonatkozó feladatai, kötelezettségei (1.o.)

biztonsági rendszabályok előírásainak megtartását ellenőrizni, adott esetben ellenőriztetni, mellyel összefüggésben az irányítása alá tartozó alosztályvezetőket, szolgálatirányítókat beszámoltatja a feladatok végrehajtásáról. A házi őrizet nyomon követő technikai eszközzel történő végrehajtásának újszerűsége okán kiemelt jelentőségű, hogy az ezzel kapcsolatos ismeretek elsajátítása érdekében a vezető alárendeltségébe tartozó állománynak a képzéseken, továbbképzéseken történő részvételét biztosítsa.⁷⁰ Mindezen feladatok hiánytalan teljesítése elengedhetetlen a házi őrizet elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzése során.

7.1.3. A technikai eszköznek a terhelt házi őrizettel kapcsolatos kötelezettsége megszegésére vonatkozó jelzése alapján a tevékenység irányító utasítására a közterületi reagáló állományra vonatkozó általános előírások, valamint az ajánlott intézkedési protokoll

Az alábbi fejezet a házi őrizet ellenőrzésben résztvevő azon közterületi reagáló állományra vonatkozó legfontosabb szabályokat ismerteti, akik tulajdonképpen közvetlen kapcsolatba kerülnek a nyomon követő technikai eszközt viselő terhelttel.

A közterületi reagáló állomány feladatai végrehajtására vonatkozó általános előírások között említhető, hogy a házi őrizet szabályainak megtartására vonatkozó ellenőrzés során a terhelt magánéletét a szükséges mértéken túl nem zavarhatja, amikor a terhelt számára kijelölt lakásban tartózkodása tényének ellenőrzés céljából, bebocsátás esetén a lakásban, illetve ingatlanon való tartózkodás kizárólag az ellenőrzés végrehajtásához szükséges ideig tarthat.⁷¹ „A házi őrizetre vonatkozó bírósági határozatban foglalt rendelkezések, valamint a terhelt személyazonosságának megismerése érdekében igazoltatás rendőri intézkedést foganatosíthat.”⁷² A nem ellenőrzési feladatába tartozó magánjellegű kérdések feltevésétől, illetve ilyen jellegű egyéb magatartás tanúsításától tartózkodni köteles, mellyel összefüggésben biztosítja, hogy az ellenőrzés során ne kerüljön nyilvánosságra a terhelt magánéletének az ügygel össze nem függő

⁷⁰ ORFK dokumentum: A közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó... i.m. (1.o.)

⁷¹ ORFK dokumentum: A technikai eszköznek a terhelt házi őrizettel kapcsolatos kötelezettsége megszegésére vonatkozó jelzése alapján a tevékenység irányító (ügyeletes) utasítására a közterületi reagáló állományra vonatkozó általános előírások, valamint az ajánlott intézkedési protokoll (1.o.)

⁷² ORFK dokumentum: A technikai eszköznek a terhelt házi őrizettel kapcsolatos kötelezettsége megszegésére vonatkozó jelzése... i.m. (1.o.)

körülménye. Fentieken túl a terheltnek a házi őrizettel kapcsolatos kötelezettségei megszegése esetén az ellenőrzéséről szóban haladéktalanul, egyébként a szolgálat befejezése után írásban jelentést tenni a közvetlen szolgálati előljárójának. A rendészeti, valamint bűnügyi feladatokat ellátó szervezeti egység vezetője utasítására soron kívül írásos jelentést kell készíteni.

A 7.1.1, 7.1.2. és 7.1.3. fejezetekben ismertetett, a Magyarországon jogszabály által lehetővé tett, az előzetes letartóztatást kiváltó elektronikus nyomon követő technikai eszközzel ellenőrzött házi őrizet végrehajtásában közreműködő ügyeletest, közterületi reagáló állomány tagjait, valamint annak vezetőjét a fent ismertetettek szerint megillető jogok és őket terhelő kötelezettségek is alátámasztják a szoros együttműködés fontosságát.

7.1.4. A Magyarországon használt, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz működési mechanizmusa

Az elektronikus felügyelet Magyarországon történő bevezetését megelőzően elengedhetetlen volt megtalálni azon ideális technikai eszközt, amely megfelel az alkalmazására biztosított jogszabályi háttérnek, valamint eleget tesz mind az anyagi, mind a technikai elvárásoknak. Ezen kutatás eredményeként a hazai alkalmazásra a **3M™ GPS**, a terhelteket ellenőrző folyamatokra tervezett **„Elkövető Nyomkövető Rendszer”** bizonyult alkalmasnak, mely közbeszerzési eljárás keretében került beszerzésre.

„A 3M™ Web Elkövető kezelő szoftver rendszer webes alkalmazás.”⁷³ A nyomkövető a fizika törvényeire és a terhelt mozgására tekintettel alapvetően háromféle módon követi a gyanúsított mozgását a beépített GPS-alapú helymeghatározónak köszönhetően. A terheltre felszerelt eszközön kívül - amely valós időben, állandóan követi a helyzetét - egy bója alakú rádióvevő elhelyezésére is sor kerül a kijelölt lakásban, amely meg tudja állapítani, hogy milyen távol található tőle a nyomkövető. Ennek alapvetően azokban az esetekben van kiemelt szerepe, amikor például a házak leárnýékolják a jelet, és ekkor a bója alakú rádióvevő hozzájárulásával tudja érzékelni, a terhelt mozgását. Fentieken túl a nyomkövető mobilcellán keresztül történő bemérése is

⁷³ ORFK dokumentum: 3M™ Web Elkövető kezelő szoftver 3M™ Egy darabos GPS Elkövető Nyomkövető Rendszer Gyors Referencia Könyv (1.o.)

lehetséges, melynek köszönhetően méterekre pontosan meg tudják határozni a terhelt pontos tartózkodási helyét. Az 1 darabos/RF (1nyomos) egység rádióhullámok energiáját gerjeszti és használja, amely a nem megfelelő telepítés és használat okán zavart okozhat a rádió és televízió vételben. A korábban ismertetett ügynökségekről érkező bejelentések fogadását és kezelését a rendőrség területi és országos üzemeltetése látja el, amelyhez szükséges eszközöket és személyzetet a rendőrség biztosítja. A telepített rendszer helye, (a tulajdonképpeni központ) az ORFK-n található, amelyen kívül felhasználói helyszínek közé tartozik Budapesten az ORFK, a BRFK, a Készenléti Rendőrség, a Repülőtéri Rendőri Igazgatóság, valamint megyei szinten a 19 RFK.⁷⁴ Az EM vonatkozásában elsődleges és másodlagos „support” elkülönítése szükséges. A felsorolt szervek, tulajdonképpen „ügynökségekként” funkcionálnak, amelyek az elsődleges supportot testesítik meg. Az érkező bejelentések fogadását és kezelését a rendőrség területi és országos üzemeltetése látja el, amelyhez szükséges eszközöket és személyzetet a rendőrség biztosítja. Amennyiben olyan bejelentés érkezik, amelyet nem tud saját hatáskörében megoldani, akkor a bejelentés továbbítása válik szükségessé a másodlagos support felé. Jelen esetben ezt a feladatot a *Geoview Systems Kft* látja el, melynek kötelessége a hiba elhárítása a helyszínen, vagy titkosított csatornán távoli hozzáféréssel történő elvégzése.⁷⁵ Nyilvánvalóan ezen a szinten történő bejelentések fogadásához és kezeléséhez szükséges eszközöket és személyzetet már a *Geoview Systems Kft.* köteles biztosítani. Abban az esetben, ha a felmerült problémát nem tudja megoldani, akkor végső esetben azt a gyártó felé továbbítja. Ilyenkor a gyártótól kapott visszajelzéseket a *Geoview Systems Kft* mintegy közvetítőként expedálja a megrendelő felé.⁷⁶

A nyomkövető lehetővé teszi a mozgásszabadság korlátozásának beállítását – egyéni elbírálás és mérlegelés alapján – oly módon, hogy kijelölésre kerülnek azon kiterjedésű területek, amelyekre a terhelt szabad mozgása korlátozódhat. Ennek megfelelően meghatározható, hogy adott esetben kizárólag a saját házában, vagy ettől jóval távolabb zónában mozoghasson szabadon. A terhelthez igazítottan tiltott és megengedett útvonalak is rögzíthetők, melyek a meghatározott pontok közötti szabad mozgást teszik lehetővé. Szabad (zöld) zónaként egészen szűk terület, valamint tágabb övezet, akár meghatározott városrészek, megyényi területek is kijelölhetők, míg tiltott (piros) zóna

⁷⁴ ORFK dokumentum: 3M™ 1Track GPS/RF Nyomkövető Rendszer és Otthoni egység üzemeltetés-támogatási szabályzat (4.o.)

⁷⁵ u.a. (6.o.)

⁷⁶ u.a. (6.o.)

területeken a terhelt tartózkodása nem megengedett. Ennek kapcsán kiemelt az előre megírt napirend betartása, amely rögzíti a terhelt azon, adott napra meghatározott elfoglaltságait, melyek elengedhetetlenné teszik mozgását a számára kijelölt zónán belül. Ehhez kapcsolódóan merül fel a kérdés azon élethelyzetek bekövetkezésekor, amikor a nyomon követő eszközt viselő terhelt nem szándékos szabályszegési célzattal, hanem „*vis maior*” okán „kényszerül” átlépni a számára kijelölt zóna határát. Ezen esetekben, a kialakult körülményektől függetlenül szabályszegést követ el, amely szankciója az *EM* megszüntetése, melyet az előzetes letartóztatás vált fel. A mindennapi élet által megvalósított váratlan szituációk sem jelentenek kimentést a terhelt részéről.

A rendszerbe a terhelt adatain kívül, a napirendjével összehangoltan felvezethető, hogy mely területeken közlekedhet szabadon, melyekhez időkorlátok is beprogramozhatóak, előtérbe helyezve ezáltal a nyomkövetést. A témakör vonatkozásában alapvetően két meghatározó földrajzi terület közötti különbségtétel szükséges. *Integrációs zónának* tekinthetők „azon földrajzi területek (pl. az otthon vagy a munkahely), amelyben a terhelt az előre ütemezett időszakokban szabadon tartózkodik, mely kijelölt zónán kívüli tartózkodás áthágást jelent. A *kizárási zóna* azon földrajzi területeket fedi le, amelyekben a terhelt nem tartózkodhat az előre ütemezett időszakokban.”⁷⁷ A Kizárási zónában tartózkodás áthágást jelent.⁷⁸ Különbőféle színkóddal ellátott esemény típusok segítik az *EM* gördülékeny működtetését, így a piros a rendőri intézkedést igénylő riasztásokat, a kék a figyelmeztetéseket, a szürke tájékoztató adatokat, míg a fekete a rendszerüzeneteket⁷⁹ jelöli.

A dolgozat megírásához végzett kutatómunka során sokszor olvastam magyar és nemzetközi szakirodalmakban egyaránt a „bilincs” kifejezést, amely arra enged következtetni, hogy a technikai eszköz viselése a csuklón is megvalósítható. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy a terhelt testén történő rögzítést oly módon kell megtenni, hogy az a külvilág számára ne legyen látható, és a terheltet a mindennapi teendőinek megtételében ne akadályozza.⁸⁰ Ennek okán a gyakorlatban szinte kivétel nélkül a bokára történő rögzítés realizálódik, hiszen az emberi test felépítését, különféle biológiai szempontokat figyelembe véve ezen testrész – szemben például a csuklóval – nem teszi lehetővé a technikai eszköz terhelt általi levételét. Az *EM* alkalmazása

⁷⁷ ORFK dokumentum: 3M™ Egy darabos GPS/RF Elkövető Nyomonkövető Rendszer és Kijárási-tilalmi egység Telepítési és Működési Útmutató (17.o.)

⁷⁸ ORFK dokumentum: 3M™ Web Elkövető kezelő szoftver, 3M™ Egy darabos GPS Elkövető Nyomonkövető Rendszer Gyors Referencia Könyv (8.o.)

⁷⁹ ORFK dokumentum: 3M™ Elektronikus házi őrizeti rendszer – Web alkalmazás tréning (44. dia)

⁸⁰ 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet: a házi őrizet végrehajtásáról 5. § (3)

Magyarországon jelenleg az előzetes letartóztatás alternatív szankciójaként, a házi őrizet (+lakhelyelhagyási tilalom) ellenőrzésének egyik formájaként valósulhat meg a fent ismertetett szabályoknak megfelelően, mely néhány hónapos alkalmazása ellenére is jóval költséghatékonyabbnak bizonyult.

7.2. Az elektronikus felügyelet külföldi gyakorlata

Dolgozatom létrejöttének célja nem az elektronikus felügyelet külföldi gyakorlatának részletes bemutatása (figyelembe véve a kérdéskör tág vonulatát), azonban fontosnak találom a tanulmány középpontjában álló alternatív szankció magyar szabályozása mellett néhány ország gyakorlatának áttekintését adni. Az *EM* a legtöbb fejlett állam jogrendszerének szerves részét képezi, melyek között – csekély eltéréstől eltekintve, melyek összességében a jogrendszerek különbözőségéből fakadnak – számottevő egyezés adott alapot a magyar szabályozás kialakításának. Az országok valamelyest eltérő szabályozása és gyakorlata ellenére a jogintézmény világszerte azonos céljaként állapítható meg a börtönnépesség költséghatékony csökkentése, ezáltal a túlszűfolttság szabályozása. Az alábbi fejezetben kiemelt államokban megvalósuló elektronikus felügyelet legfontosabb szabályainak ismertetése a dolgozat terjedelmi korlátaira való tekintettel történik.

7.2.1. Az elektronikus felügyelet Dániában

Jette Lund-Abelsen, a dán Igazságügyi Minisztérium Pártfogó Igazgatóságának munkatársa által szolgáltatott információk alapján 1933-ra nyúlik vissza a hagyománya azon alternatíváknak, melyek lehetővé teszik Dániában a felfüggesztett szabadságvesztést, kötelező felügyelet feltételével. Mint a legtöbb országban, így Dániában is börtönnel rendeli büntetni a jogalkotó a legsúlyosabb bűncselekményeket, mely ellenére sok más országgal szemben közel 30 éve sikerül az elítéltek számát egyensúlyban tartani. Ezen stabilitás egyik oka bizonyos típusú bűncselekmények dekriminalizálása, másrészt a felfüggesztett büntetések és szabadságvesztés alternatíváinak széles körű alkalmazása. A Jette Lund-Abelsen által ismertetettek alapján elmondható, hogy a Dániában megvalósuló házi őrizet 2005. júliusa óta lehetővé teszi azon ittas járművezetők számára, akiket legfeljebb 3 hónap börtönre

ítélték, hogy az ítéletet saját otthonukban hajtsák végre elektronikus felügyelet alkalmazásával.

A dán alternatív intézkedések közé tartozik a felfüggesztett börtönbüntetés, a szabadságvesztés és felfüggesztett büntetés kombinációja, a „Community Service Order”, a szexuális bűnelkövetők érdekében folytatott kezelés, az ittas vezetők érdekében folytatott kezelés, valamint az elektronikus felügyelet.

Az EM engedélyezéséhez szükséges feltételek a dán végrehatási törvény (*Sentence Enforcement Act*) alapján az alábbiak szerint – a magyar szabályozásnál már ismertetett kritériumokhoz hasonló pontokban – foglalhatóak össze.

1. Ítélet: ahhoz, hogy lehetővé váljon az elektronikus felügyeletet alkalmazása, 2013. július 1-jei szabályozás óta az ítéletben kiszabott szabadságvesztés nem haladhatja meg a hat hónapot (ezt megelőzően az öt hónapot).
2. Otthoni követelmények teljesítése: olyan lakóhely szükséges, amely lehetővé teszi a büntetés-végrehajtási és Pártfogó Felügyelői Szolgálat általi felügyeleti és ellenőrzési feladatok ellátását (szálloda és turistaszálló nem lehet).
3. Szükséges, hogy a terhelt beiratkozzon egy oktatási vagy képzési programba.
4. Az adott háztartásban élő, 18 éven felüli személyek hozzájárulása.⁸¹

A dán szabályozás kifejezett tiltást fogalmaz meg az alkohol és bódítószeres fogyasztása vonatkozásában (kiemelten a hasis és egyéb törvény által tiltott anyagok esetén). Ehhez kapcsolódóan az ellenőrzés érdekében a büntetés-végrehajtási és Pártfogó Felügyelői Szolgálat által kért vizeletmintát, alkoholszondát és egyéb ellenőrzési módszereknek köteles alávetnie magát.⁸² A nyomkövetővel ellátott személy ellenőrzése éjjel-nappal lehetséges, amikor köteles hozzáférést biztosítani az otthoni „látogatás”, tulajdonképpeni ellenőrzés során. A rögzített feltételek megsértése az engedély elvesztését vonja maga után, mely következménye, hogy a terhelt büntetés-végrehajtási intézetben folytatja büntetését. A börtön és Pártfogó Felügyelői Szolgálat is megszüntetheti az engedélyt, amennyiben az elektronikus jelölési rendszer nem tartható

⁸¹ Electronic tagging - Home detention monitored by electronic tagging Ministry of Justice, Department of Prisons and Probation, July 2010 (2.o.)

⁸² u.a.(3.o.)

fenn valamilyen okból. Amennyiben az elítélt nem segíti az említett vizsgálatokat, úgy megtagadható annak engedélyezése, hogy a börtönbüntetését otthon töltse.⁸³

Az *EM* elrendelésére vonatkozó engedély - mely alapján a börtönbüntetés otthon tölthető le - akkor áll fenn, ha a végrehajtás során a terhelt:

- nem követ el bűncselekményt;
- a felügyeleti hatóság által rögzített határidőn belül hagyja el otthonát;
- a felügyeleti hatóság által jóváhagyott tevékenységek céljából hagyja el otthonát;
- nem fogyaszt alkoholt vagy más jogszabályban tiltott kábítószer;
- részt vesz a felügyeleti hatóság által irányított programban, mely célja, hogy javítsák az elítélt lehetőségeit, hogy a jövőben törvénytisztelő életet éljen;
- aláveti magát a „*Prison and Probation Service*” felügyeletének és ellenőrzésének, ide értve az elektronikus felügyeletet, a Prison and Probation Service által lefektetett végrehajtási szabályoknak megfelelően;
- értesíti a felügyeleti hatóságot az otthoni büntetés végrehajtásának fontos kérdéseiben, melyekről részletes jelentést tesz.⁸⁴
- Egyéb feltételként kötelezhető például az elítélt alkoholfüggősége miatt ellenőrzött kezelésre a végrehajtás időszakában.⁸⁵

A dán szabályozás rögzíti azon eseteket, amelyek az engedély visszavonását írják elő, melyre az igazságügyi-miniszter vagy az érintett személy jogosult, amennyiben:

- az elítélt ezt kéri;
- az elítélt a büntetés implementációja előtt követ el újabb bűncselekményt;
- az elítélt bűnelkövetőt a végrehajtás implementációja idején fosztják meg a szabadságától;
- elítélt már nem felel meg a korábban említett feltételeknek.⁸⁶

Az elítéltet a lehető legrövidebb időn belül szükséges tájékoztatni az engedély visszavonásáról, melyet követően történik meg a büntetés-végrehajtási intézetbe történő

⁸³ Electronic tagging - Home detention monitored by electronic tagging: Ministry of Justice, Department of Prisons and Probation, July 2010 (3-4.o.)

⁸⁴ The Danish Enforcement Act: 78c. (1)

⁸⁵ U.a. 78c. (2)

⁸⁶ U.a. 78e. (1)

átszállítása. Jette Lund-Abelsen elmondása szerint az engedélyek visszavonásának leggyakoribb indoka a terhelt alkoholfogyasztása.

A 3-4. számú mellékletként csatolt diagram szemlélteti Jette Lund-Abelsen, a dán Igazságügyi Minisztérium Pártfogó Igazgatóságának munkatársa által szolgáltatott információkat, melyek a Dániában 2007 és 2012 közötti időszakban megvalósult *EM* számadatait, valamint az életkor szerinti megoszlást mutatja be.

7.2.2. Az elektronikus felügyelet Új-Zélandon

Új-Zélandon 2006-ban vezették be az úgynevezett „EM Bail” (*Electronic Monitoring on Bail*) rendszert, melyet 2013. október 1-jéig teljes egészében a rendőrség irányított, azonban a szabályozásban némi korrekciót hajtottak végre, mely következtében a rendőrség mellett a „Department of Corrections” is meghatározó szerepet lát el az irányításban. Az elektronikus felügyeletet a szabadságvesztés, kiemelten az előzetes letartóztatás alternatívájaként rögzítik, melyet rövid időtartamú szabadságvesztés („két év vagy annál kevesebb”) esetén szabhat ki a bíróság, figyelembe véve a pártfogó javaslatát, aki értékeli az elkövetőt, valamint a vele közös háztartásban élő személyeket. Kiemelendő, hogy az *EM* mellett az elkövető kötelezhető bírság és/vagy jóvátétel fizetésére, valamint közmunka végzésére. Az „EM Bail” rendszer biztosíthatja a megfelelő egyensúlyt a közbiztonság fenntartása és az ártatlanság véelme között, figyelembe véve, hogy mindaddig ártatlannak kell vélelmezni a terheltet, amíg bűnössége bizonyítást nem nyer.⁸⁷

Hasonlóan a korábban ismertetett szabályozáshoz, Új-Zélandon is rögzítették azon feltételek körét, melyek megtartása nélkülözhetetlen az engedélyezés érdekében:

- jóváhagyott címen él,
- jóváhagyott munkahelyen dolgozik,
- nem lép kapcsolatba meghatározott emberekkel,
- bírósági engedély nélkül nem költözik új lakcímre,
 - nem fogyaszt alkoholt vagy kábítószert.⁸⁸

⁸⁷ Elérhető az interneten: <http://www.police.govt.nz/about-us/programmes-initiatives/em-bail> (m.i.: 2013. VIII. 10.)

⁸⁸ Elérhető az interneten: http://corrections.govt.nz/working_with_offenders/courts_and_pre-sentencing/em_bail.html (m.i.: 2013.VIII.10.)

A szabályok rögzítik, hogy a bokalánc viselése a nap 24 órájában, a hét minden napján kötelező, ennek okán a lábperec működési mechanizmusára figyelemmel az új-zélandi szabályozás rögzíti azon tevékenységek körét – külön nevesítve a sporttevékenységeket (kick-bokszt, rögbi, liga, futball, jégkorong és víz alapú tevékenységek) -, melyek nem megengedettek a lábperec viselése alatt.⁸⁹ A szankció jellegére tekintettel, mely viszonylag magas mozgási szabadságot biztosít az elítéltnak, kiemelt kérdést képez a büntetés ideje alatti munkavállalás, mely intézeti keretek között jóval szűkebb körben realizálható. Ebből kifolyólag a szabályozás figyelemmel van a munkavállalás kérdésére, mely során egyes elkövetők számára engedélyezett polgári foglalkozás végzése, természetesen meghatározott feltételek teljesülése esetén. Így kizárt például a munkavállalás, olyan esetekben, mikor az adott tevékenység végzése káros hatással bírhat a nyomkövető eszközre vagy az otthonától történő távolmaradás több, mint 24 órát venne igénybe.⁹⁰

A nyomkövető eszköz, tehát az elkövetőre felhelyezett „bokalánc” vagy az otthonában elhelyezett egység sérülése esetén az elkövető köteles megtéríteni a javítás vagy csere költségeit, melyen túl értékelést nyer, ezáltal egyéb kötelezettségeket vonhat maga után, amennyiben például nem megfelelő / nem megengedett tevékenység folytatása következtében, szándékosan, esetleg más személy által történt az eszköz sérülése.⁹¹

Az új-zélandi szabályozás az *EM* által megvalósított előnyként emeli ki, hogy a „letéteményes” továbbra is dolgozhat, valamint otthoni környezetben tartózkodik, amely pozitív irányban befolyásolja családi kapcsolatait.⁹² Ezen szempont kiemelt jelentőségű a reszocializáció terén, hiszen többek között ennek okán tekinthető népszerűnek Új-Zélandon is az „EM-rendszer”.

⁸⁹ Elérhető az interneten:

http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/being_on_probation/electronic_monitoring.html (m.i.: 2013. VIII. 10.)

⁹⁰ Elérhető az interneten:

http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/being_on_probation/electronic_monitoring.html (m.i.: 2013. VIII. 10.)

⁹¹ Elérhető az interneten:

http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/being_on_probation/electronic_monitoring.html (m.i.: 2013. VIII. 10.)

⁹² Elérhető az interneten:

http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/sentences_and_orders/home_detention_and_post_detention_conditions.html (m.i.: 2013. VIII. 10.)

7.2.3. Az elektronikus felügyelet Svédországban

A büntetés-végrehajtási intézetek telítettségéből adódó problémák okán az 1990-es évek közepén Svédországban is felmerült az alternatív szankciók iránti igény, mely során került előtérbe a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának alternatívájaként az „*elektronikus intenzív felügyelet*”. Célja az 1994-es bevezetések a börtönbüntetés megbízható alternatívájának költséghatékony megtalálása, mely elsőként az ún. „*Front door scheme*” – kísérleti szakaszban valósult meg. Ekkor elsősorban rövid tartamú szabadságvesztések végrehajtására kívántak alternatív megoldást találni, mely kísérleti jellegére tekintettel csupán az ország bizonyos területein volt megengedett. Figyelemmel arra, hogy a kiépítés jelentős anyagi befektetést igényelt, melyből következően csak úgy volt érdemes létrehozni, ha megfelelő számú elítéltnél kerül sor alkalmazására, mely okán azok lehettek a kísérlet alanyai, akiket legfeljebb két hónap börtönbüntetésre ítélték és lakóhelyük a kísérletnek helyt adó körzetben volt. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy ugyanaz a személy általában csak egyszer kerülhetett elektronikus intenzív ellenőrzés alá. Mindez azt jelentette, ha valakit másodszor ítélték rövid tartamú szabadságvesztésre, az már nem kerülhetett elektronikus házi őrizetbe. A pozitív eredményeknek köszönhetően 1997-ben országszerte bevezetésre került, 2001-ben pedig megjelent az „*EM release*” felügyeleti rendszer, mely lényege abban ragadható meg, hogy a börtönbüntetésre ítélt terhelt büntetése utolsó időszakát otthonában töltheti le. A projekt azon célt szolgálja, hogy a fogvatartottakat a hosszú börtönbüntetés alatt fokozatosan készítsék fel a szabadulásra, mely háttérben a szabadult elítéltek magas aránnyal történő visszaesése állt.⁹³ Ennek megfelelően alakították ki 2001-ben, hogy a legfeljebb 2 év börtönbüntetésre ítélt terheltek a büntetésük legfeljebb utolsó négy hónapját tölthették le otthon. A pozitív eredmények okán tovább bővítették a programot, mely következtében 2005. április elsejétől a legalább két év börtönbüntetésre ítélt terheltek kérelmezhatték a büntetés letöltésének legfeljebb utolsó hat hónapjára az intenzív otthoni ellenőrzést.⁹⁴ 2007-ben került

⁹³ Effects of prison-release using electronic tagging in Sweden Report from a trial project conducted between 2001 and 2004 Swedish National Council for Crime Prevention, Information and publications, Elérhető az interneten: http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800025494/1312543997524/2005_electronic_tagging.pdf (5.o.) (m.i. 2013. IX. 12.)

⁹⁴ Than Alexandra: A svéd szabadságvesztés büntetés végrehajtási alternatíva: elektronikus intenzív felügyelet. Elérhető az interneten: http://www.debreceinijogimuhely.hu/archivum/3_2007/a_sved_szabadsagvesztes_buntetesvegrehajiasi_alternativa_elektronikus_intenziv_felugyelet/ (m.i.: 2013. IX. 12.)

bevezetésre, hogy a büntetés maximális hosszának fele már letölthető az elektronikus nyomon követő technikai eszköz alkalmazásával.⁹⁵ A program előnyeként értékelhető, hogy nagymértékben elősegíti a reintegrációt, hiszen a társadalomba történő visszavezetés fokozatosan történik azáltal, hogy a büntetés-végrehajtási intézetet közvetlenül nem a teljes szabadság váltja fel, hanem a két véglet közé ékelődik egy átmeneti időszak, mely az *EM* alkalmazásával valósul meg.

„Az elektronikus felügyelet elrendelésének feltétele a bírósági ítélet, az érintettek, – az elítélt és a lakótársak – írásbeli beleegyezése, a végrehajtási intézet erre irányuló döntése, megfelelő lakás – átmenetileg rokonnál tartózkodás, illetve lakókocsi is megfelel –, telefonkapcsolat, legalább részmunkaidős tevékenység vagy tanulmányok folytatása és nem utolsó sorban elégséges anyagi háttér, a költségek megfizetésére.”⁹⁶ Abban az esetben, ha a terhelt nem rendelkezik munkahellyel, a pártfogó felügyelet segítséget nyújt számára az álláskeresésben.⁹⁷ Az elektronikus nyomon követő technikai eszközt szintén a terhelt testére rögzítik, hasonlóan a magyar rendszerhez, megfigyelésre szintén a rádióhullámok segítségével működő állandó jelzőrendszert alkalmaznak. Tekintve, hogy a terhelt számára lehetőség van polgári foglalkozás végzésére, így munkahelyi összekötő személyek adnak jelentést arról, hogy a terhelt munkahelyén a programnak megfelelően tevékenykedik-e.

2012-es adatok alapján egy alacsony biztonsági börtönben egy fogvatartott napi költsége 1645 SEK (\$235 = 55.107 Ft), mellyel szemben egy elektronikus nyomon követő technikai eszközzel ellátott fogvatartott napi költsége 400 SEK (\$55 = 13.400 Ft).⁹⁸ Ezen számadatok egyértelműen tükrözik, hogy az *EM* gazdaságilag jóval kifizetődőbb az államok számára, mint a szabadságvesztés intézeti keretek között történő végrehajtása.

A dolgozat megírása során folytatott kutatómunka alapján meglátásom szerint a Svédországban megvalósított *EM* rendelkezik a legkidolgozottabb szabályozással, mely megállapításra a dolgozatban be nem mutatott tanulmányok vizsgálata során jutottam.

⁹⁵ Electronic Monitoring in Sweden The past, present and the future CEP Conference Stockholm 2012 Jan Bungerfeldt Manager Electronic Monitoring The Swedish Prison and Probation Service Elérhető az interneten: http://www.cepprobation.org/uploaded_files/Workshop-G-Workshop-Jan-Bungerfeldt.pdf 4. dia (m.i.: 2013. IX. 12.)

⁹⁶ Than i.m.

⁹⁷ Than i.m.

⁹⁸ Electronic Monitoring in Sweden The past, present and the future CEP Conference Stockholm 2012 Jan Bungerfeldt Manager Electronic Monitoring The Swedish Prison and Probation Service Elérhető az interneten: http://www.cepprobation.org/uploaded_files/Workshop-G-Workshop-Jan-Bungerfeldt.pdf 12. dia (m.i.: 2013. X. 18.)

Az említett anyagok részletes ismertetésére a terjedelmi korlátokra tekintettel nem kerül sor.

7.2.4. Az elektronikus felügyelet további államok gyakorlatában

A modern büntető igazságszolgáltatás részeként az elektronikus felügyelet valamely típusa számos állam jogrendszerében megtalálható, melyek közül (a dolgozat terjedelmi korlátaira, ezzel összefüggésben a magyar rendszer bemutatásának elsődlegességére való tekintettel a teljesség igénye nélkül) néhány európai ország *EM* (Electronic Monitoring) rendszerhez fűződő viszonyát mutatom be.

szempont/ ország	Az adott állam jogrendszere lehetővé teszi az EM alkalmazását?	Az elektronikus felügyelet milyen formában van jelen
Belgium	igen	Az <i>EM</i> a szabadságvesztés egyik formájaként alkalmazandó. 2 fő formája van a letöltendő szabadságvesztés időtartamától függően.
Bulgária	igen	Az <i>EM</i> alkalmazható felfüggesztett büntetésre, valamint feltételes szabadságra bocsátás esetén is. Az alkalmazott rendszer képes a hang- és az elítélt helyzetének felismerésére.
Ciprus	igen	Az <i>EM</i> a szabadságvesztés egyfajta módozataként van jelen.
Csehország	nem	Az <i>EM</i> még nincs átültetve a gyakorlatba annak ellenére, hogy 2010. január 1-jén hatályba lépett új büntető törvénykönyv lehetővé teszi a házi őrizetet pártfogó felügyelői ellenőrzéssel.
Dánia	igen	Rövid tartamú börtönbüntetés esetén kérheti a terhelt saját intenzív felügyeletét, tehát a szabadságvesztés egy módozataként van jelen.
Franciaország	igen	Két fő típus közötti különbségtétel: 1.PEM: a szabadságvesztés végrehajtási módozata,

		2.PMEM: megvalósulhat a feltételes szabadságra bocsátás esetén vagy társadalmi jogi felügyeletként. Rádiójel alapú GPS nyomon követő technikai eszköz használatával.
Hollandia	igen	Az EM-t olyan „eszköznek” tekintik, amely segítségével a próbaidő alatti magatartásszabályok betartását lehet felügyelni. Alkalmazása csak a legszükségesebb esetben lehetséges. 2 fő típus van jelen: statikus és dinamikus. A statikus rendszer riasztást abban az esetben indít, ha a terhelt kivonja magát az ellenőrzés alól (RFID műszaki megoldást használ), ezzel szemben a dinamikus rendszer a dolgozatban ismertetett nyomkövető alkalmazását jelenti, amellyel a nap 24 órájában megfigyelhetővé válik a terhelt.
Lengyelország	igen	A szabadságvesztés egyik formájaként van jelen, mely során az elítéltek viselkedését folyamatosan megfigyelik és értékelik. Az RFID (Radio Frequency IDentification) műszaki megoldást alkalmazzák, amely automatikus azonosításhoz és adatközléshez használt technológia, melynek lényege adatok tárolása és továbbítása RFID címkék és eszközök segítségével. Az RFID címke egy apró tárgy, amely rögzíthető, vagy beépíthető az azonosítani kívánt objektumba.
Lettország	nem	Az EM valamely formájának bevezetése még „megfontolás” alatt áll.
Litvánia	nem	Jelenleg nem biztosítanak lehetőséget az EM alkalmazására.
Málta	nem	Tervezik az EM bevezetését.
Olaszország	igen	A büntetőeljárás törvény 275.§ b) pontja lehetővé teszi az EM alkalmazását, ennek ellenére a gyakorlatban nem használják. Az intézkedés érvényesítésének technikai módozataként ítélik

		meg.
Portugália	igen	Az <i>EM</i> használata: házi őrizet ellenőrzése (szankcióként), szabadlábra helyezés előtti felügyelet, valamint meghatározott tilalmi kapcsolatok ellenőrzésére. Portugália rádiófrekvenciás technológiát használ.
Románia	nem	Egyenlőre nincs lehetőség az <i>EM</i> alkalmazására, (a technikai eszközök nem állnak rendelkezésre) amennyiben bevezetésre kerülne, úgy a rendőrség irányítása alatt állna a rendszer.
Spanyolország	igen	A végrehajtás egy módozataként van jelen.
Svédország	igen	A szabadságvesztés végrehajtási módozataként nyer értelmezést.
Szlovákia	nem	-

99

A fent ismertettek alapján elmondható, hogy az elektronikus nyomon követő technikai eszköz térnyerése kétségtelen napjainkban, hiszen azon államok is tervezik a jövőben az *EM* valamely típusának bevezetését, ahol jelenleg jogszabály nem teszi lehetővé alkalmazását.

7.3. Az elektronikus felügyelet által biztosított előnyök

Az alternatív szankciók, jelen esetben az elektronikus felügyelet térnyerésének oka az általa biztosított előnyökben található. Kérdésként merül fel azonban, hogy egy alternatív szankció kizárólag pozitív sajátosságokkal rendelkezik? Véleményem szerint a magyar gyakorlat közel fél éves múltjára tekintettel messzemenő következtetések e körben még nem vonhatóak le. Mindazonáltal meghatározóak azon államok által formált vélemények – melyek nyilvánvalóan hatással voltak a hazai bevezetésre - ahol az *EM* évek óta a jogrendszer szignifikáns részét képezi, ezáltal számottevő tapasztalattal

⁹⁹ Daniel Flore, Stephanie Bosly, Amandine Honhon and Jaqueline Maggio: Probation Measures and Alternative Sanctions in the European Union, Elérhető az interneten: <http://www.euprobationproject.eu/national.php> (m.i.: 2013. X. 26.)

bírnak a mindennapi megvalósulás terén. Mindezekre figyelemmel, valamint a magyar gyakorlat eddigi tapasztalatai alapján összegezhetőek azon pozitívumok, melyek az *EM* célszerűségét eredményezik.

A *börtönártalom*, amely minden esetben negatív kihatásokkal jár együtt, a büntetés-végrehajtási intézeteken kívüli szankcionálással küszöbölhető ki, vagyis azzal, ha a terheltnek nem kell bevonulnia a bv-be, melyre tökéletes megoldást kínál az elektronikus felügyelet. Ezzel összefüggésben az „előny” véleményem szerint akként értelmezhető, hogy a *börtönártalom* nem következik be, vagyis a negatív kihatás hiányaként értékelhető. Abban az esetben, amikor a letöltendő szabadságvesztés végrehajtására intézeti keretek között kerül sor, nehézséget jelent a társadalomba történő visszavezetés. A *reszocializáció megkönnyítése* érdekében alapvető feltétel az olyan szociális környezet, mely tartalmazza a társadalom által elfogadott viselkedési és erkölcsi mintákat.¹⁰⁰ Nyilvánvalóan a legalkalmasabb a prevencióban, ha a büntetés végrehajtására nem intézeti keretek között kerül sor, ebben az esetben azonban megkérdőjeleződik a szankció visszatartó ereje. Meglátásom szerint ennek okán nem alkalmazható minden esetben sem az előzetes letartóztatás, sem a jogerős ítéleten alapuló büntetés vonatkozásában. Ellenérvként említhetőek azon esetek, amikor a dolgozat első részében említett környezettanulmány alapján a technikai eszköz alkalmazási feltételei ugyan lehetővé teszik az *EM* alkalmazását, azonban a terheltet nem szakítja ki azon társadalmi közegekből, amely hozzájárult a bűncselekmény elkövetéséhez. Ilyen esetekben a terhelt kiemelése nyújthat megoldást, azonban a büntetés intézeti keretek között történő végrehajtása sem garantálja a későbbi bűnelkövetéstől történő távolmaradást. Ehhez kapcsolódóan szükséges megemlíteni, hogy az *EM* célja a jogintézmény megalkotásakor elsősorban a börtönnépesség csökkentésére, a *magas átlagtelítettségi számok redukálására* irányult. Abban az esetben, amikor a letöltendő szabadságvesztés végrehajtására intézeti keretek között kerül sor, nehézséget jelent a társadalomba történő visszavezetés. A *reszocializáció megkönnyítése* érdekében alapvető feltétel az olyan szociális környezet, mely tartalmazza a társadalom által elfogadott viselkedési és erkölcsi mintákat.¹⁰¹ Nyilvánvalóan a legalkalmasabb helyszín a terhelt lakóhelye, azonban a fent említettekből adódóan ez sem jelenti a helyes megoldás garanciáját.

¹⁰⁰ Bereczki Brigitta i.m. (115.o.)

¹⁰¹ Bereczki Brigitta i.m. (115.o.)

Az elektronikus nyomkövető alkalmazása finansziális szempontok szerint jóval *költséghatékonyabb*, szemben a terhelt büntetés-végrehajtási intézetben töltött napi költségével, valamint a házi őrizet járőr általi folyamatos ellenőrzésével, melyből következően kedvező ezen szempont szerint a jogrendszer részévé tenni. Ezzel összefüggésben azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni a technikai eszközök beszerzési kiadását, mely az eddigi tapasztalatok alapján azonban rövid időn belül megtérül. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy EM alkalmazása esetén a rendőrök - akik a házi őrizet állandó ellenőrzésében vállalnak szerepet - munkaerejének felszabadulása által növelhető az állampolgárok biztonságérzete valamint több bűncselekmény elkövetése is megelőzhetővé válik, hiszen nagyobb számmal válik biztosíthatóvá a rendőrök jelenléte a közterületeken. A fent ismertetettek tükrében kérdésként merül fel, hogy a büntetés ezen alternatív formája eléri-e a büntetőpolitikai célját?

Véleményem szerint az elektronikus felügyelet témakörének vizsgálata során nem elegendő a terhelt, valamint az állam számára kínált előnyök kizárólagos hangsúlyozása, hanem az elkövetett bűncselekmény jellegétől függően elengedhetetlen a sértetti oldal vizsgálata. Tekintettel arra, hogy az elektronikus nyomon követő technikai eszköz lehetővé teszi adott esetben a terhelt viszonylagos szabad mozgását, így – az elkövetett bűncselekmény jellegétől függően – a társadalom tagjaiban nyugtalanságot, rossz érzést, esetleges félelmet válthat ki, amennyiben tudatában vannak a terhelti minőséggel.

8. Az elektronikus felügyelet alap esete versus speciális esete

Az alábbi fejezet a magyar jogrendszer részeként működő házi őrizet, valamint annak az elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzése (alapeset) és a hazai szabályozásban nem létező, a letöltendő szabadságvesztés végrehajtási helyszínének kiszélesítést szolgáló, büntetés-végrehajtási szakaszban jelentkező (speciális eset), szintén a technikai eszközzel ellenőrzött alternatív szankció összehasonlítását dolgozza fel.

A házi őrizet, mint kényszerintézkedés, illetve a büntetés-végrehajtási szakaszban megjelenő, alternatív szankcióként funkcionáló EM között - eltekintve, hogy alkalmazásukra a büntetőeljárás eltérő szakaszaiban kerül sor – a legmeghatározóbb különbség, hogy míg a házi őrizet esetén a bíróság jogerős ítélet hiányában, pontosan

ezen jogerős ítélet meghozatalának elősegítését célzóan, vagyis az eljárás eredményes lefolytatását, a szökés veszélye és bűnismétlés elkerülés érdekében terhelt jelenlétét biztosítóan kerül elrendelése. Ezzel szemben a végrehajtási szakaszban az elektronikus felügyelet elrendelése már a bíróság által meghozott jogerős ítéleten alapul, azonban az elítélt büntetés-végrehajtási intézetben történő elhelyezése helyett a jóval nagyobb mozgási szabadságot biztosító nyomon követő technikai eszközzel felügyelik a terhelt mozgását, szabad és tiltott zónák meghatározásával. Ezen „megoldás” összefüggésben állhat az intézeteket terhelő magas átlagtelítettségi problémákkal, valamint a börtönártalmat ezen módon elkerülő, a reintegráció sikerességét előtérbe helyező kérdésekkel. Véleményem szerint mindkét jogintézmény jóval enyhébb szankciót jelent az előzetes letartóztatás és jogerős ítéletben foglalt végrehajtandó szabadságvesztéssel szemben. A házi őrizet elektronikus nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzése, valamint a letöltendő szabadságvesztés végrehajtásának alternatív szankciójaként funkcionáló jogterület legmeghatározóbb pontok szerinti összehasonlítását az alábbi táblázat foglalja össze:

összehasonlító szempont	házi őrizet elektronikus nyomon követő technikai eszközzel	elektronikus felügyelet a büntetés- végrehajtási szakaszban
jogerős bírói ítélet léte	a jogerős bírói ítélet meghozatalát célozza	jogerős bírói ítéleten alapul
jogintézmény célja	a jogerős bírói ítélet meghozatala alatt a terhelt jelenlétének biztosítása	a letöltendő szabadságvesztés végrehajtása
végrehajtás helyszíne	a bíróság által kijelölt lakás és az ahhoz tartozó bekerített hely	a bíróság által kijelölt lakás és az ahhoz tartozó bekerített helyen kívül magasabb mozgásszabadság biztosítása válik lehetővé

A büntetőeljárás mely szakaszában alkalmazható	nyomozati szakasz és/vagy bírósági eljárás	büntetés-végrehajtás
értelmezhető-e alternatív szankcióként	igen	igen
Magyarországon alkalmazható-e?	igen	nem

9. Összegzés

A dolgozat megírása során szerzett személyes tapasztalatok segítséget nyújtottak, hogy mélyebb betekintést nyerjek a házi őrizet és ehhez kapcsolódóan az elektronikus felügyelet magyar, valamint nemzetközi szabályozásába. Az elektronikus nyomon követő technikai eszköz bűnügyi tudományok körében történő alkalmazása kétségtelenül a modern büntető igazságszolgáltatás kiemelt területét képezi, amely hazai alkalmazásának mélyebb megismeréséhez az Országos Rendőr-Főkapitányság munkatársai biztosítottak lehetőséget.

Dolgozatom kutatási témája az elektronikus felügyelet elsősorban hazai megvalósulásának ismertetése - a szükséges elméleti alapok lefektetésével - mert fontosnak tartom a jogrendszerünket érintő aktuális kérdések bemutatását. Célom többek között az *„electronic monitoring”* kifejezés által takart, természetesen ugyanazon működési mechanizmuson alapuló, ám a különböző szakaszokban megvalósítható ellenőrzési módok áttekintését adni. Ennek okán - a dolgozat terjedelmi korlátaira tekintettel és nyilvánvalóan a magyar gyakorlat ismertetéséhez képest csekély mértékben - került bemutatásra néhány állam által kialakított, az elektronikus nyomon követő technikai eszközzel megvalósított ellenőrzési forma.

Az elektronikus felügyelet a magyar gyakorlatban az előzetes letartóztatás helyett a házi őrizet (+ lakhelyelhagyási tilalom) egyik ellenőrzési formájaként van jelen, azonban számos ország gyakorlatában a letöltendő szabadságvesztés büntetés-végrehajtási intézeten kívül történő végrehajtását szolgálja az elkövetőre felszerelt

elektronikus nyomon követő technikai eszköz alkalmazásával. Ezzel összefüggésben vizsgáltam a büntetés-végrehajtási szakaszban megvalósuló - *a hazai gyakorlatban a jövőben történő esetleges* - alkalmazás sajátosságait.

10. De Lege Ferenda

A tanulmány megírásához fűződő kutatás alapján véleményem szerint megfontolandó és indokolt lenne az elektronikus felügyelet hazai alkalmazását kiterjeszteni a büntetés-végrehajtási szakaszban a letöltendő szabadságvesztés alternatívájaként, melynek elengedhetetlen kritériuma a megfelelő jogszabályi háttér megalkotása. Meglátásom azonban, hogy az *EM* ezen formájának kiterjesztése pusztán a bűncselekmények egy szűk körében lenne célszerű, így véleményem szerint automatikus kizárás állna elő a szándékos személy elleni bűncselekmények vonatkozásában, mellyel szemben megengedhetőnek találnám például a közlekedési bűncselekmények esetén az *EM* elrendelését. Tekintve, hogy egy bűncselekmény megítélése sokkal komplexebb és árnyaltabb, ezáltal elengedhetetlennek találom az engedélyezhetőség tekintetében az esetlegesen megengedhetőnek talált bűncselekményeken belüli mérlegelést. A bíróságokat terhelné annak megítélése, hogy adott esetben, adott elkövetővel szemben a körülmények mérlegelése alapján célszerűnek találják-e, ha a letöltendő szabadságvesztés végrehajtására nem intézeti keretek között kerül sor.

A jelenleg Magyarországon jogszabály által engedélyezett elektronikus felügyelet az előzetes letartóztatás helyettesítését szolgálja. Véleményem szerint azonban a Svédországban bevezetett „*EM release*” program megfelelő mintaként szolgálhat a magyar rendszer esetleges átdolgozásához, pontosabban az elektronikus felügyeletnek a jogerős bírói ítéleten alapuló letöltendő szabadságvesztés végrehajtásának alternatív szankciójaként. Pozitívuma abban áll, hogy szem előtt tartja a kellő visszatartó erőt, hiszen a büntetés egy része intézeti keretek között kerül végrehajtásra, valamint figyelembe veszi a reintegráció sikeréhez szükséges fokozatosságot.

A témakör vonatkozásában fontos hangsúlyozni az illetékes bíróságok, ügyészségek és a nyomozó szervek, valamint a saját szervezeti egységek közötti kommunikáció és együttműködés fontosságát, mely alapját képezi és hozzájárul a nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzés vonatkozásában egy egységes hazai gyakorlat kialakításában, mely nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság megvalósításának.

Gazdasági szempontok alapján ez idáig az *EM* bizonyult a legköltséghatékonyabbnak, szemben a már meglévő büntetés-végrehajtási intézetek bővítésével és új intézetek építésével, szembe állítva azok kapacitásának ily formában történő növelését (összefüggésben a terheltek napi költségével), valamint a nyomon követő technikai eszköz beszerzési és működtetési költségeivel. Kérdés azonban, hogy az anyagi szempontok minden esetben fölülírják-e azon büntetőpolitikai célokat, melyek a kellő visszatartó erőt és a társadalom védelmét írják elő?

11. Felhasznált irodalom

1. A fiatakorúak szabálysértési elzárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény rendelkezései fényében, A Magyar Helsinki Bizottság elemzése Elérhető az interneten: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Helsinki_Bizottsag_fiatakoruak_elzarasa.pdf
2. Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I., A 2012. évi C. törvény alapján (hvg orac kiadó)
3. Bereczki Brigitta: A fogvatartottak elhelyezési körülményei, a büntetés-végrehajtási intézetek telítettsége, Ügyészek Lapja, 2012. 5-6. szám
4. Daniel Flore, Stephanie Bosly, Amandine Honhon and Jaqueline Maggio: Probation Measures and Alternative Sanctions in the European Union, Elérhető az interneten: <http://www.euprobationproject.eu/national.php> (m.i.: 2013. X. 26.)
5. dr. Chronowski Nóra: A szabadsághoz és a személyi biztonságához való alapvető jog, J U R A- a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos lapja 2002. 2. szám
6. dr. Farkas Ákos - dr. Róth Erika, A büntetőeljárás, Complex kiadó, 2012.
7. Dr. Herke Csongor: Gondolatok a házi őrizet magyarországi bevezetése előtt, Magyar Jog 1998/8. szám
8. Dr. Hodosy Annamária: A szabadságvesztésről és annak alternatíváiról, Elérhető az interneten: [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hodosy_annamaria__a_szabadsagvesztesrol_es_anna_k_alternativairol\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hodosy_annamaria__a_szabadsagvesztesrol_es_anna_k_alternativairol[jogi_forum].pdf)

9. Effects of prison-release using electronic tagging in Sweden Report from a trial project conducted between 2001 and 2004 Swedish National Council for Crime Prevention, Information and publications, Elérhető az interneten: http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800025494/1312543997524/2005_electronic_tagging.pdf (m.i. 2013. IX. 12.)
10. Electronic Monitoring in Sweden The past, present and the future CEP Conference Stockholm 2012 Jan Bungerfeldt Manager Electronic Monitoring The Swedish Prison and Probation Service Elérhető az interneten: http://www.cepprobation.org/uploaded_files/Workshop-G-Workshop-Jan-Bungerfeldt.pdf (m.i.: 2013. IX. 12.)
11. Electronic tagging - Home detention monitored by electronic tagging Ministry of Justice, Department of Prisons and Probation, July 2010
12. Gilles Deleuze: Utóirat az ellenőrzés társadalmához, Elérhető az interneten: <http://mek.oszk.hu/00100/00140/html/01.htm>
13. Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog általános rész (2007. Complex kiadó)
14. http://corrections.govt.nz/working_with_offenders/courts_and_pre-sentencing/em_bail.html (m.i.: 2013.VIII.10.)
15. http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/being_on_probation/electronic_monitoring.html (m.i.: 2013. VIII. 10.)
16. http://www.corrections.govt.nz/working_with_offenders/community_sentences/sentences_and_orders/home_detention_and_post_detention_conditions.html
17. <http://www.police.govt.nz/about-us/programmes-initiatives/embail> (m.i.: 2013. VIII. 10.)
18. Kerezsi Klára: Kontroll vagy támogatás: Az alternatív szankciók dilemmája napjaink büntetőpolitikájában, Complex Kiadói Kft, Budapest, 2006.
19. Király Klára: Hírek a börtönvilágból, Börtönügyi Szemle 2012/4
20. Király Klára: Hírek a börtönvilágból, Börtönügyi Szemle 2013/2.
21. Kovács Zsuzsa Gyöngyvér, Az előzetes letartóztatás helyettesítésére szolgáló jogintézmények, Debreceni Jogi Műhely, 3/2008, V. évfolyam 3. szám
22. Mohácsi Barbara: A szabadságelvonás határai, Helyettesítő intézmények és alternatív szankciók a magyar és a német jog összehasonlításának tükrében 2011, Budapest Elérhető az interneten: www.ajk.elte.hu/file/DI_Tezisek_Mohacsi_Barbara.pdf

23. Pallo József – Törőcsik Balázs: A magyar büntetés-végrehajtás szabályozási környezete az európai elvárások tükrében (2. rész) Börtönügyi Szemle 2011/3
24. Rákóczi Dóra: A szabadságvesztés végrehajtása Magyarországon az európai szabályok tükrében, Belügyi Szemle, 2012/7-8
25. Than Alexandra: A svéd szabadságvesztés büntetés végrehajtási alternatíva: elektronikus intenzív felügyelet. Elérhető az interneten: http://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/3_2007/a_sved_szabadsagvesztes_buntetesvegrehajtasi_alternativa_elektronikus_intenziv_felugyelet/ (m.i.: 2013. IX. 12.)
26. Tóth Gábor Attila: A személyi szabadsághoz való jog az Alkotmányban, Fundamentum/2005.2. szám
27. Tóth Mariann: Reszocializációs szempontból jelentős alkotmányos jogok gyakorlása a börtönben, Glossa Iuridica – II. évfolyam 1. szám, Elérhető az interneten: http://www.glossaiuridica.hu/gi1101/alk/gi1101_alk_toth_mariann.pdf

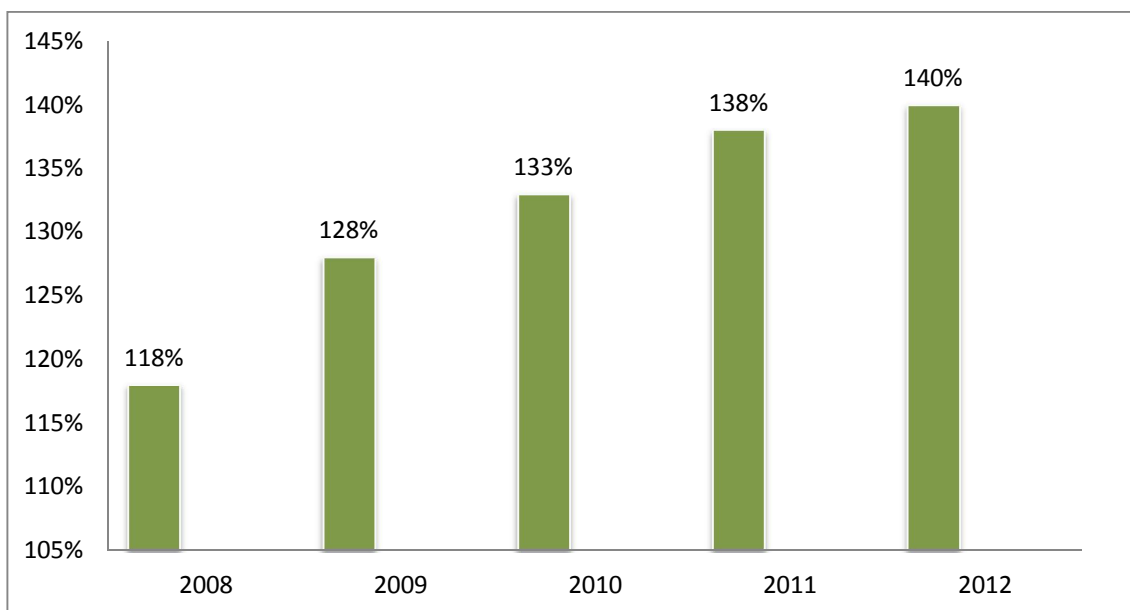
12. Felhasznált jogszabályok és egyéb jogi dokumentumok

1. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
3. Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
4. Európa Tanács Miniszteri Bizottság R (92) 17 számú Ajánlás a büntetés-kiszabás egyöntetűségére* és Indokolás, Elérhető az interneten: [http://www.europatanacs.hu/pdf/CMRec\(92\)17.pdf](http://www.europatanacs.hu/pdf/CMRec(92)17.pdf)
5. Európai Börtönszabályok, 2006
6. Magyarország Alaptörvénye
7. ORFK dokumentum: 3M™ 1Track GPS/RF Nyomkövető Rendszer és Otthoni egység üzemeltetés-támogatási szabályzat
8. ORFK dokumentum: 3M™ Egy darabos GPS/RF Elkövető Nyomkövető Rendszer és Kijárási-tilalmi egység, Telepítési és Működési Útmutató
9. ORFK dokumentum: 3M™ Web Elkövető kezelő szoftver 3M™ Egy darabos GPS Elkövető Nyomkövető Rendszer Gyors Referencia Könyv

10. ORFK dokumentum: 3MTMElektronikus házi őrizeti rendszer –Web alkalmazás tréning
11. ORFK dokumentum: A közterületi reagáló állomány irányítását végző rendészeti feladatokat ellátó szervezeti elem vezetőjének a házi őrizet nyomon követő technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) történő végrehajtására vonatkozó feladatai, kötelezettségei
12. ORFK dokumentum: A technikai eszköznek a terhelt házi őrizettel kapcsolatos kötelezettsége megszegésére vonatkozó jelzése alapján a tevékenység irányító (ügyelet) utasítására a közterületi reagáló állományra vonatkozó általános előírások, valamint az ajánlott intézkedési protokoll
13. ORFK dokumentum: A terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása a rendőri gyakorlatban
14. ORFK dokumentum: ügyelet intőzkedési protokoll
15. T/6958. számú törvényjavaslat Büntető Törvénykönyvről, Elérhető az interneten: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf>
16. The Danish Enforcement Act
17. Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára. Elérhető az interneten: <http://meszotar.hu/>
18. <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=849> (m.i.: 2013. VIII. 30.)
19. <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1130> (m.i.: 2013. VIII. 30.)
20. <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1480> (m.i.: 2013. VIII. 30.)
21. <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1682> (m.i.: 2013. VIII. 30.)
22. <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1973> (m.i.: 2013. VIII. 30.)
23. 3/1998. (II. 11.) AB határozat
24. 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet a házi őrizet végrehajtásáról
25. 6/2008. (OT 5.) ORFK utasítás: A házi őrizettel kapcsolatban a Rendőrségre háruló feladatok végrehajtására I. Általános rendelkezések

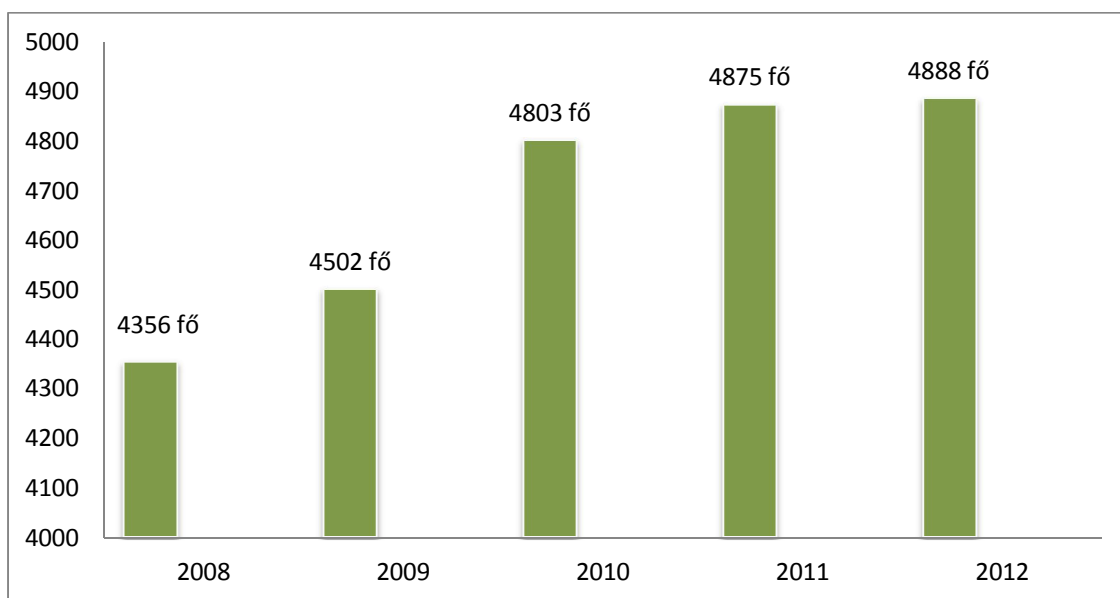
13. Mellékletek

1. számú melléklet

A hazai büntetés-végrehajtási intézetek átlagítotttsége 2008 és 2012 között.¹⁰²

2. számú melléklet

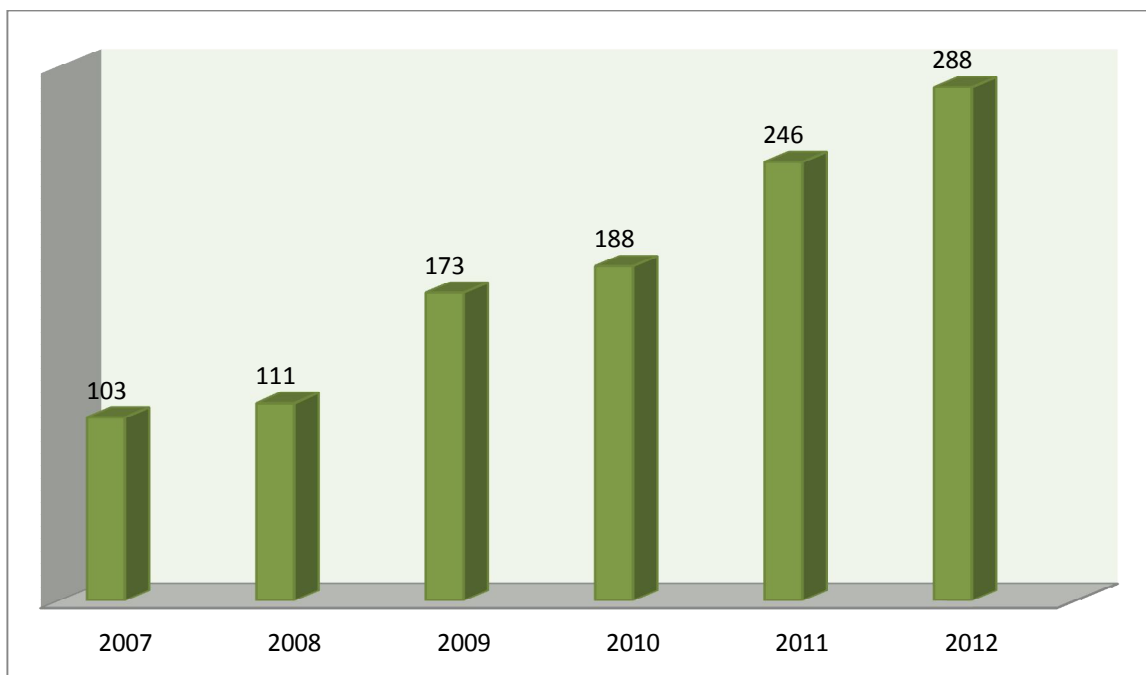

Az előzetesen letartóztatások száma Magyarországon 2008 és 2012 között.¹⁰³

¹⁰² Elérhető az interneten: <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=849>,
<http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1130>, <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1480>,
<http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1682>, <http://www.bvop.hu/?mid=77&cikkid=1973>

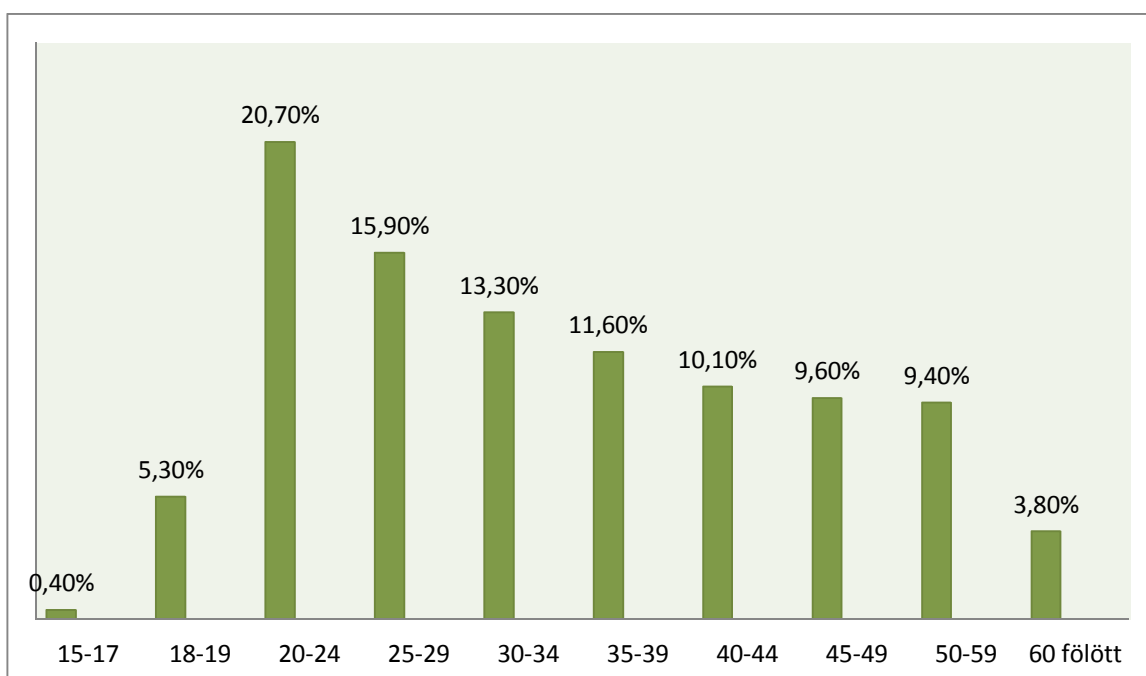
¹⁰³ ua.

3. számú melléklet

Dániában 2007 és 2012 közötti időszakban megvalósult elektronikus felügyeletben résztvevők száma napi bontásban.

4. számú melléklet

Dániában az elektronikus felügyelet alatt állók életkori megoszlása